

Leto XXV.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR DANILLO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1909.

VSEBINA.

1. <i>Urednik</i> : Naša petindvajsetletnica	345
2. <i>Verus</i> : 25 letnikov »Slovenskega Pravnika« in slovensko uradovanje	350
3. <i>H. Sturm</i> : »Judicium rescindens, judicium rescissorium« (Nadaljnji članek v prih. letniku.)	352
4. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906. XVIII. Šolske zadeve. (Dalje in konec.)	366
5. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Kup dedščine po §-u 1278 o. d. z. ali le kup inven- tirane zapuščine? — Udova, ki je prevzela zapu- ščinskim potom inventirano zapuščino proti poplačilu dednih deležev zakonitih dedičev in poplačilu dolgov, ni zavezana plačati zapuščinskih dolgov, ki v inven- tarju niso navedeni	374
<i>b)</i> Zahtjev za davanje računa zastaruje u 30 godina. — Kolacija ne može se istaknuti putem prigovora u parnici za diobu zajedničkih dobara već posebnom tužbom. — U slučaju suparstva po §-u 14 g. p. priziv jednih suparaca ima moć i za suparce, koji se nijesu prizvali i u pogledu kolacije naregjene pojednim suparcim	377
<i>c)</i> Pristojnost sodišča za razsojo o tožbi na izpolnitev dogovora, sklenjenega o priliki stavbenega ogleda (§ 1 jur. nor.)	378
<i>d)</i> Varstveno sodišče ne more odločevati proti volji nezakonskega očeta niti o obsegu njegovih obveznosti	380
6. Književna poročila	383
7. Razne vesti	384

Slovenski Pravniki.

Leto XXV.

V Ljubljani, 15. decembra 1909.

Štev. 12.

Naša petindvajsetletnica.

S to številko je slovenski pravniški list izpolnil petindvajset let, odkar izhaja pod imenom »Slovenski Pravniki«.

Začel ga je izdajati o novem letu 1881 blagopokojni ljubljanski odvetnik dr. Alfonz Mosché. Tedaj je bilo sploh nastalo bolj živahno gibanje v Slovencih, na javnem in slovstvenem polju, vzlasti v središču. Nastopil je tudi notranjepolitični preobrat, ki je zagotavljal slovenskemu narodu jamstva za svobodnejši duševni razvoj, predvsem pa ravnopravnost njegovega jezika v šoli in uradu. Zato se je mislilo, da morajo tudi slovenski pravniki, zavedajoči se svoje visoke pozicije in lepe naloge v probujenem narodu, stopiti s svojim glasilom na dan in plan. In kako je ravno prav došlo!

Velika večina tedanjih sodnih uradnikov, vzlasti višjih, tudi ob novem vladnem zistemu, nikakor ni hotela verjeti, da se more in mora pričeti dosledno slovensko uradovanje, in protivili so se mu z vsemi predsodki stare nemške šole, pa tudi protinarodne politike. V letih 1880 in 1881 je vsled tega napočila jezikovna praksa, ki bi bila lahko postala usodepolna. Nekatera sodišča — in to na Kranjskem! — so slovenske vloge in zapisnike naravnost odklanjala, druga so jih nemški reševala . . . . . Zgodilo se je pa tudi, da je okrajno sodišče kamniško v pravdi zaradi motene posesti izdalo slovenski končni odlok. Nadsodišče graško je v tem uradoma zapazilo ničnost in zaukazalo, da se slovenskima strankama odvzame slovenski odlok in ga nadomesti z nemškim. Vrhovno sodišče je vse to potrdilo in v utemeljevanju načelno izreklo, da slovenski jezik kratkomalo ni za sodišča deželnonavadni jezik! In nadsodišče graško se je podvivalo ter to vrhovnosodno odločbo prijavilo vsem sodiščem . . . .

Tedaj je ravno dobro začel izhajati »Slov. Pravniki« in njemu, oziroma peščici slovenskih pravnikov, okolo njega zbranih, gre prva zasluga in hvala, da se je proti takšni jezikovni praksi

takoj organizoval odpor, ki je tudi, vzlasti parlamentarnim potom, dosegel popoln uspeh. Tedanji justični minister dr. Pražák je izdal l. 1882. znano odločno jezikovno naredbo, s katero je na mah pregnal vse strahove in položil temelj bodočemu slovenskemu uradovanju. Videti je pa iz tega, da se je »Slov. Pravník« porodil v časih, ki so bili težavni spričo tega, da je večina pravnikov, službujočih na Slovenskem, naravnost mrzila narodov jezik in že zategadelj odrekala slovenskemu pravniškemu listu sleharno podporo. Računati mu je bilo le z majhnim številcem mlajših sotrudnikov, kar mu pa ni moglo zagotoviti rednega obstanka. Doba njegova ni bila v tem pogledu mnogo boljša od dobe (1870 – 1874), v kateri je idealni dr. Razlag izdajal »Pravnika slovenskega«, pa moral z njim prenehati zbok premajhne duševne podpore. Iz istega razloga je tudi dr. Moschéto v »Slovenski Pravník« izhajal samo do konca 1883. leta.

Potreba slovenskega pravniškega lista je pa ostala latentna. Slovensko uradovanje se je pod ščitom Pražákove naredbe hitro širilo, po mnogih okrajih, koder prebivajo Slovenci, ni bilo več izjema, temveč je postajalo pravilo. Pravična stvar je sama ob sebi zmagovala, in justično ministrstvo, še vedno pod vodstvom drja. Pražáka, je tuptatam še poskrbelo, da se ravnopravnosti slovenski niso delale ovire. Tako je l. 1887 izšel za nadsodišči graško in tržaško ukaz, da se imajo na slovenske zemljiškknjižne vloge vršiti knjižni vpisi v slovenskem jeziku, ukaz, ki je vzbudil vihar protestov od strani nasprotnih deželnih odborov in zborov ter interpelacije v državnem zboru. Onegavilo se je tudi z zaničljivim argumentom, da je slovenščina za pravniško stroko popolnem neizobražena . . . . To krivično natolcevanje je moralo roditi odpor in značilno je, da inicijativa, naj se „Slovenski Pravník« zopet oživi, izšla je od predsedstva deželnega sodišča ljubljanskega. In ne motimo se, da je kolikor toliko vplival tudi genij ministra drja. Pražáka, ki je, odločno pobijajoč vse protestne razloge, dokazal v parlamentu upravičenost svojega ukaza. Tako je na prigovarjanje odvetnik dr. Mosché z l. 1888 nadaljeval izdajanje »Slovenskega Pravnika« in sicer »sodelovanjem odličnih pravnikov«, med katerima sta zavzemala prvi mesti tedanji sodni predsednik Kočevár in višjesodni svétnik dr. Gertscher. Letnik ta ima po obliki in stvari izbornó vsebino, kakor nalašč za klevetnike, ki so ravnokar

govorili ... Koncem l. 1888 je dr. Mosché izjavil, da je nameraval le v drugič »napotiti za slovenske juriste toli važno podjetje in ga izročiti o svojem času bodočemu pravniškemu društvu«.

Res se je v zadnjem trenutku osnovalo društvo »Pravnik«, ki se je že dolgo želelo in pripravljalo osobito v ta namen, da se zagotovi obstanek slovenskemu pravniškemu listu. Tako je z novim letom 1889 postal »Slovenski Pravnik« last in organ društva »Pravnika« ter ostal to nepretrgoma do danes, vseh 21 let. Ta primeroma dolga doba je najboljši dokaz, kako prav in srečno se je zasnova zveza med društvom in listom. Stanovsko in strokovno društvo ne more, če hoče uspešno izpolnjevati svoje naloge, pogrešati svojega posebnega glasila. Prav tako pa tudi list, ki je posvečen posebni stroki za manjše število interesentov, se ne okrepuje, nego pade prej ali slej, ako je navezan na posamezne osebe. To se je izkusilo dvakrat trikrat pri našem pravniškem listu, in hvaležno se moramo danes spominjati mož, ki so pred 21 leti rešili, upajmo za vedno, slovensko pravniško glasilo s tem, da so mu dali v društvu zaslombo, trdno zavetišče.

»Slovenski Pravnik« je torej dovršil četrto stoletje. Ves ta čas je, programu zvest, gojil slovensko pravoslovstvo, skrbel za razvoj, enakost in popolnost slovenskega pravniškega jezika, bil šola za praktično pravno življenje in ogledalo stanovskih in kulturnih teženj domačega pravištva, osobito kolikor jih je zastopalo društvo »Pravnik«. Vzlasti od l. 1888 naprej so bili vsi njegovi posamezni zvezki zasnovani in urejevani tako, kakor pri znamenitejših drugorodnih pravniških časopisih, da so se za teoretičnimi razpravami vrstili praktični pravni slučajji iz sodne, odnosno upravne prakse, za temi književna poročila in naposled dnevne raznosti, ki pravnika vobče zanimajo. Na podlagi tega ni težko ugotoviti, da se je v 25-ih letnikih »Slov. Pravnika« nabralo jako mnogo predvsem pravnoznanstvenega gradiva, in da o pomanjkanju slovenske pravne literature ne more biti več govora. Dokaz je to, da slovenskemu narodu, ki je v zadnjih treh desetletjih tako izvanredno napredoval na slovstvenem polju sploh, tudi glede pravoznanstva posebej ni odrekati predpogojev za nadaljnji, samorastli razvoj — seveda pred pravičnim sodnim stolom. Tembolj upravičena je ta zahteva, ker vse to, kar se je doslej ustvarilo, je delo za znanstvo in znanstveno napredovanje

naroda vnetih mož, požrtovalnih mož, ki so si morali od svojega počitka utrgati čas, da so zadostili svojemu resnemu stremljenju. Ne razpolagamo z učenjaki po poklicu, ki v drugih narodih morejo živeti zgolj pravoznanstvu in je naravno, da lahko zalagajo svoje pravno slovstvo. Tudi s tega stališča je presojati naše pravoznanstveno delovanje in, ako bi živeli v času objektivnosti in stvarnosti, mogli bi tudi od svojih nasprotnikov zahtevati priznanja glede na dejstvo, da naše pravništvo iz svojih moči in iz notranjega navdušenja vzdržuje »Slovenskega Pravnika«, edini pravniški list na avstrijskem jugu, od Kotora pa do Dunaja!

Očitanja, da slovenski jezik ne bi bil goden za pravniško izražanje in uradno rabo, je menda sedaj konec. Takšno očitanje so smelo izrekli narodni naši nasprotniki, ki našega jezika sploh niso poznali. Sposobnost jezikova je bila že davno dognana po slovenskih državnih in deželnih zakonikih in to v časih, ko je bilo slovstvo slovensko še v povojih. Sposobnost je bila dejansko pripoznana že po uradno prirejenih pravoslovnih predavanjih l. 1849. v Ljubljani in kasneje do l. 1854. po slovenskih stolicah na vseučilišču v Gradcu. Šlo je marveč za jednodnost v pravniškem besedoslovju in za stalno tradicijo v pravniškem izražanju sploh. Te jednodnosti in stalnosti naravno ni bilo, ker so se pravniki Slovenci učili po univerzah le v nemškem jeziku in so poznali le nemško pravno terminologijo in stilistiko. Ako je kdo hotel pozneje v praksi uradovati slovenski, moral si je kolikor toliko po svoje izbirati za pravne pojme in izraze primernih slovenskih besed. Tako je morala nastati pri nas negotovost in različnost v terminih in oblikah, kakor bi bila vsled enakih razmer morala nastati v drugih jezikih. Začela pa je giniti, čim so dobili domači pravniki v strokovni slovenščini pisan obdoben časopis. Ta je moral nadomestiti za prakso, česar pravniku tuje vseučilišče ni bilo dalo, namreč šolo za pravniško mišljenje in izražanje v narodnem jeziku, in kolikor dalj je tak časopis izhajal, kolikor bolj se je sam trudil za pravilnost, jednodnost in gibčnost strokovne slovenščine, toliko bolj so vse te lastnosti prodirale tudi v slovenskem uradovanju. To je eklatantno, ako primerjamo uradno slovenščino današnjih dni z ono v preteklem in polupreteklem času. Velika in skoraj izključna zasluga »Slovenskega Pravnika« je to, ki je vztrajno izhajajoč vzdrževal skupno pod-

lago pravniškega jezika od naraščaja do naraščaja. Razvoja še ni konec, kakor ga sploh v živem jeziku biti ne more, a dosežani uspehi v znanstvu in v praksi so nepobitne priče, da je slovenščina že danes dovolj kvalifikovana za pravne in državne vede!

O petindvajsetletnici »Slov. Pravnika« smo morali spregovoriti o teh poglavitnih plodovih njegovega delovanja. Bilo je mnogo puste ledine, katero je bilo treba preorati, in večjidel nasprotne sape niso pospeševale dela. Dejanski uredniki so bili »Slov. Pravniku«: od l. 1881. do 1883. dr. Ivan Tavčar, l. 1888. dr. Janko Babnik, od l. 1889. do 1892. dr. Danilo Majaron, od l. 1893. do 1897. dr. Makso Pirc in † dr. Viktor Supan, ter od l. 1898. pa do 1909. zopet dr. Danilo Majaron. Sotrudnikov, ki so pomagali v enem ali drugem predalu, je bila cela vrsta; nekateri so se odlikovali po posebno temeljitih razpravah, ki bi dičile tudi večje pravoznanstvene revije; nekateri že počivajo v hladnih grobovih. O vseh je reči, da si s sodelovanjem niso iskali časti ali plače, nego trudili se iz ljubezni do stvari. Hvala njim vsem, hvala pa tudi društvu »Pravniku«, ki listu ni bilo le gmotna, temveč tudi v marsičem duševna zaslomba!

Ko sedaj »Slovenski Pravniki« nastopa novo četrto stoletje, nimamo več straha za njegov obstanek. Oči nam morajo biti pa obrnjene na to, da se razvije in popolni v zmislu časovega napredka in narodovih kulturnih teženj. Četudi dalječ, vendar na obzorju se nam kaže slovenska pravna fakulteta... Treba je torej na vso moč nadaljevati delo, da se ji vzgradi pristanišče in opremi s tem, kar je najnujnejše. Društvo »Pravniki« in glasilo njegovo naj imata to vedno pred očmi, a slovenski pravniki naj uvažujejo duha in potrebe časa. Upamo, da se to zgodi in da bo predvsem »Slovenski Pravniki« po svoji vsebini in svojem obsegu, po svoji dovršenosti — oznanjal prihod slovenskih učnih stolic. Prva petindvajsetletnica je bila doba boja in dvomov, druga naj se prične z zavestjo, da je pot uglajena in da hočemo mirno, pa vztrajno napredovati!

Urednik.

25 letnikov „Slovenskega Pravnika“ in slovensko uradovanje.

Oboje je v bistveni zvezi. — Nečem razjašnjevatí naziranja vladnih krogov v osemdesetih letih prošlega stoletja, ampak tedanji politiki bi gotovo pritrdili, da bi bil Pražakov razpis l. 1882. težko mogoč, ako bi takrat že drugo leto ne izhajal »Slovenski Pravnik«. Res je, da po rečenem razpisu od 18. aprila 1882. l. vsi naši naporí v jezikovnem oziru niso mogli doseči onega okrožja, ki nam zakonito pripada in ki nam ga ta razpis »po možnosti« obeta, temveč da nas celo v sodstvu po nekaterih krajih skušajo potisniti za meje, v katerih je imel naš jezik pravico pred več kakor petdesetimi leti, — toda te usode nismo zakrivili sami, kajti v resnici smo napredovali znatno, kolikor se tiče slovenskih vlog in vsled tega slovenskega uradovanja sploh in pa pravilnosti slovenskega pravnega izražanja posebe.

V prvem oziru nam ni treba misliti nazaj za celih 25 let, da se nam kažejo tedanje slovenske vloge v znatni manjšini med drugojezičnimi. Tudi domači pravniki so imeli tedaj neutemeljene stvarne in oblikovne pomisleke proti slovenskemu uradovanju. Poznali smo odvetnike, ki so pravde na dveh instancah pretirali v domačem jeziku, na tretji pa so mislili, da jim izteče bolje v ptujem. Prepričani smo, da tega nečastnega »stvarnega« razloga ni več pri nobenem slovenskem pravniku. Oblikovni pomisleki so imeli svoj čas nekoliko opore v dejstvu, da je bilo težavneje pravniško izražati se v domačem jeziku, ki se dotle skoro ni rabil v uradovanju, kateremu so pa tudi bila do mala zaprta vsa srednja učilišča.

Vsak slovenski pravnik si je delal uradne obrazce sam, zato pa je bil njih jezik jako pisan in je imel seve tujih primesi po duhu in obliki. Gredoč naj omenimo, da so sedaj sodni obrazci bolj jednotni, ker se sestavljajo samo ali na Dunaju ali pri višjih deželnih sodiščih, da pa mrgole tiskovnih in jezikovnih napak, v katere treba kmalu dregniti pošteno. Sedaj nimamo časa v to, nego samo ugotavljamo, da so domači pravniki že davno preboleli vse jezikovne težave in da ima naš jezik sedaj

vsaj v našem osredju posebno pri sodiščih tisto veljavo, ki mu pripada po razmerju slovenskega prebivalstva.

Izven naše sredine se pač nameščajo znani »kurzovci«, ki ne morejo in nečejo umeti našega jezika, zato pa v takih krajih slovenščina v uradu nazaduje po obsežnosti in pravilnosti. Prva skrb naših parlamentarcev torej bodi, da odpravi »kurze« in da se tudi pri višjem deželnem sodišču v Gradcu na slovenske vloge izdajajo odločbe naravnost v slovenskem jeziku! V slovenskih pravnih naj torej sodijo pravniki, ki imajo naš jezik popolno v oblasti, vsaka druga odredba je krivična stvari in pravici.

To sedaj že mnogo let zahtevamo upravičeno, ker daje prav razvitek našega pravnega lista skoro tekom cele človeške dobe in izdajanje »Pravnikove« zbirke zakonov vse pogoje, da se vse pravne stvari vrše in končajo v jeziku, ki ga rabijo stranke same. Ničev je izgovor, da naše pravno izražanje ni točno in dosledno. Naša pravna terminologija po izdanju dr. Babnikove knjige ni manj stalna, kakor so drugojezične. Razvoj jezika in novih pravnih ustanovil preminja in ustanavlja izraze; občni državljanski zakonik bi se tudi v nemščini sedaj sestavil drugače kakor se je v izvirniku l. 1811!

To pa ni nikak razlog, da bi se ne uradovalo v jeziku strank. Hrvatje in Srbi imajo svoj uradni jezik mnogo dalje kakor mi, oni imajo tudi več pravnih slovarjev; pa kak je njih uspeh? »Uspjeh je taj, da se mi u Banovini služimo s drugim pravnim terminima; oni u Dalmaciji opet s drugim; u Crnoj gori s terminima, koji se razlikuju od prvih in drugih; u Srbiji konačno s terminima, koji se razlikuju od prvih, drugih i trećih« (Prof. dr. Iv. Strohal v »Mjesečniku« 1909. st. 648.). Drugo je, bi li svoj čas ne trebalo pregleda naše pravne terminologije — kakor tudi pri drugih narodih — in ustanovitve nekaterih v narodu še živečih in primernejših izrazov, toda sedaj imamo zadostno stalno terminologijo ter jalov izgovor je, da se z njo ne bi moglo uradovati slovensko; zapreke morda dela jezik tistemu, ki ga sploh ne zna, ne pa pravna terminologija.

Vse ne lahko delo, ki je slovensko uradovanje pripravilo do opisane stopnje, pa je z večine nakopičeno v dosedanjih letnikih »Slovenskega Pravnika«, mnogo peg je trebalo očistiti, dosti ruj opiliti, a trud ima dober uspeh. Častno je to za malo

število mož, ki so orali to ledino, a ne manj častno bo kdaj za sedanje slovenske številnejše pravnike, ako s složnim delom razširijo delokrog in obseg lista, da bo njegov vpliv prodrl slovenskemu jeziku pot vsepovsod, kjer jo mora imeti!

Verus.

„Judicium rescindens, judicium rescissorium.“

Spisal **H. Sturm**, c. kr. deželnosodni svétnik.

II.

Kakor vidimo, niso podatki naše preiskave posebno zadovoljivi, kolikor je upoštevati literaturo o našem civilnopravnem redu. Seči je torej drugam. Jasno je, da se, ako se razmotruje kako vprašanje našega civilnopravnega reda, povprašuje, kaj določa o stvari nemški civilnopravni red in kakega naziranja so nemški teoretiki in praktiki; saj je bil nemški civilnopravni red vzor našemu. Po tej naravni in obsebi umevni poti krenemo torej tudi mi.

Neizogibno je, da se seznanimo vsaj v toliko z načeli in določbami nemškega civilnopravnega reda, kolikor je potrebno, da ga razumemo. To pa najhitreje in najlaglje dosežemo na ta način, da izvemo najpreje bistvene posebnosti, v katerih se naš in nemški zakon bistveno razlikujeta.

Razlika je že v nazivanju, kakor se je že omenilo. Dočim mi govorimo o »obnovni« tožbi in »obnovnem« razlogu, pozna nemški civilnopravni red le »restitucijsko« tožbo in »restitucijske« razloge.

»Restitutio propter noviter reperta« je v nemškem pravu zelo utešnjena. Dovoljena je le, ako se kazenska sodba, na katero se opira izpodbijana rabsodba, razveljavi z drugo pravnokrepno sodbo, ter ako stranka kasneje najde rabsodbo, ki je bila izšla v isti stvari in je preje že pravnomočna postala, ali pa kako drugo listino, s katero se bi bilo moglo doseči ugodnejšo rabsodbo (§ 580 št. 6 in 7). Restitucija radi novih dejstev in novih prič, ki po našem civilnopravnem redu tvorijo obnovni razlog (§ 530 št. 7 c. pr. r.), je v nemškem pravu popolnoma izključena. Razlog, da nemški civilnopravni red ni sprejel

navedenega razloga obnove za restitucijski razlog, je ta, ker je po nemškem pravu možno, da se dejanske okolščine in dokaze, ki niso bili navedeni na prvi stopnji, sme navajati in uveljavljati v prizivnem postopanju; dočim so »nova« v našem prizivnem postopanju nedopustna (§ 482 c. pr. r.).

Konstatuje se tu le, da je večina obnovnih tožeb, ki se vlagajo pri avstrijskih sodiščih, oprta na obnovni razlog §-a 530 št. 7 c. pr. r.

Sicer so restitucijski razlogi nemškega prava v bistvu slični obnovnim razlogom našega civilnopravnega reda.

Nadalje je posebnost nemške restitucijske tožbe, da se praviloma združuje razprava o vzroku in dopustnosti obnove z razpravo o glavni stvari, tako da je ločitev teh razprav le redka izjema. Naš civilnopravni red pa zavzema stališče, da je združitve omenjenih razprav le izjema in da velja za pravilo njih ločitev.

Merodajna sta pa za vprašanje, kako je postopati o nemški restitucijski tožbi, nastopna §-a nemškega civilnopravnega reda¹⁾, ki se doslovno navedeta v to svrhu, da se razvidi razlika nasproti sličnim določbam našega civilnopravnega reda.

§ 589: »Sodišče mora uradoma preudariti, ali je tožba dopustna in če se je vložila v zakoniti obliki in predpisanem roku. Ako manjka katera teh potrebnosti, je tožbo kot nedopustno

1) V izvirniku se glasita:

§ 589: Das Gericht hat von Amtswegen zu prüfen, ob die Klage an sich statthaft und ob sie in der gesetzlichen Form und Frist erhoben sei. Mangelt es an einem dieser Erfordernisse, so ist die Klage als unzulässig zu verwerfen. — Die Tatsachen, welche ergeben, dass die Klage vor Ablauf der Notfrist erhoben ist, sind glaubhaft zu machen.

§ 590: Die Hauptsache wird, insoweit sie von dem Anfechtungsgrunde betroffen ist, von neuem verhandelt. — Das Gericht kann anordnen, dass die Verhandlung und Entscheidung über Grund und Zulässigkeit der Wiederaufnahme des Verfahrens vor der Verhandlung über die Hauptsache erfolge. In diesem Falle ist die Verhandlung über die Hauptsache als Fortsetzung der Verhandlung über Grund und Zulässigkeit der Wiederaufnahme der Verhandlung anzusehen. — Das für die Klagen zuständige Revisionsgericht hat die Verhandlung über Grund und Zulässigkeit der Wiederaufnahme des Verfahrens zu erledigen, auch wenn diese Erledigung von der Feststellung und Würdigung bestrittener Tatsachen abhängig ist.

zavrtni. — Dejstva, iz katerih se razvidi, da se je tožba vložila pred pretekom zasilnega rokú, je verojetno izkazati.«

§ 590: »O glavni stvari je vnovič razpravljati, v kolikor jo zadeva izpodbijalni razlog.

Sodišče more odrediti, da se razpravlja in rzsodi o vzroku in dopustnosti obnovnega postopanja pred razpravo v glavni stvari. V tem slučaju je smatrati razpravo v glavni stvari za nadaljevanje razprave o vzroku in dopustnosti obnovnega postopanja.

Za tožbe pristojno revizijsko sodišče mora rešiti razpravo o vzroku in dopustnosti obnovnega postopanja, akopram je ta rešitev zavisna od ugotovitve in ocene spornih dejstev.«¹⁾

Določeb, kakršne ima naš civ. pr. red v §-ih 539 in 540, ne pozna nemški civilnopravdni red.

Nekaj sličnosti med §-om 589 nem. c. pr. r. in med §-om 538 avstr. c. pr. r. na eni strani ter med §-om 590 nem. c. pr. r. in med §-om 541 avstr. c. pr. r. na drugi strani se ne da tajiti. Vzlic temu so na obeh straneh bistvene razlike.

Dočim mora sodišče po §-u 538 avstr. c. pr. r. pred določitvijo naroka za ustno razpravo preudariti, če je tožba dopustna ali ne, izvrši se to preudarjenje po §-u 589 nem. c. pr. r. na podlagi ustne razprave, ki je določena za razpravo v zmislu §-a 590 nem. c. pr. reda. To preseneti, vendar velja to načelo v nemškem pravu enako kakor za postopanje o pravnih pomočkih, katerih dopustnost se preudari tudi na podlagi ustne razprave. V tem so edini vsi komentatorji nemškega civilnopravnega reda, kakor: Planck, Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechtes II. zv. str. 561, Gaupp-Stein, die Zivilprozessordnung für das deutsche Reich II. zv. str. 154, in Wilmojski-Lewy, Zivilprozessordnung und Gerichtsverfassung für das deutsche Reich II. zv. str. 829.

Imenovani komentatorji razmotrujejo postopanje o ničnostni in restitucijski tožbi skupno, kakor to stori tudi zakon.

Planck (str. 561)²⁾ razlikuje pri obeh tožbah formalno stran tožbene pravice, torej pravico stranke, da sme zahtevati

¹⁾ Pripominja se, da veljata §§-a 589 in 590 za ničnostno in restitucijsko tožbo ter da nemški civilnopravdni red v drugih določbah, kjer govori o restitucijski tožbi, izključno rabi terminus »Restitutionsklage«.

obnovo postopanja, ter materialno stran, t. j. pravico stranke do razveljavljenja rzsodbe in do nadomestitve po drugi rzsodbi v postopanju, ki se ponovi. Spor o prvi je spor o formalijah tožbe, torej razprava o vzroku in dopustnosti obnove, spor o drugi je spor o materialijah ali razprava v glavni stvari.

Dasi ni ta ločitev pravne narave teh tožeb tako določno izražena pri Gaupp-Steinu ter Wilmoški-Lewyju, so vendar vsi ti trije komentatorji tega nazora, da dovolitev obnove, to je izrek o dopustnosti obnove nikakor ne obsega razveljavljenja izpodbijane rzsodbe.

Dočim se Wilmoški-Lewy ne spušča bolj na drobno v vprašanje, ki nas bi zanimalo, se izjavljata Planck (stran 572) ter Gaupp-Stein (str. 135) o načinu postopanja pri ničnostni in restitucijski tožbi v bistvu nastopno:

Strogo je treba ločiti tri stadije postopanja. Prejšnja teorija je pač poznala samo dva, vendar že besedilo §-a 590 kaže, da sta vprašanje o vzroku in vprašanje o dopustnosti obnove ločeni sestavini takozvanega »judicium rescindens«, ki se je doslej smatral za celoto. Le s pomočjo treh stadij je pa možno rešiti težave, ki se sicer pojavijo.

Prvi stadij zadeva preudarjenje dopustnosti tožbe ali obnove postopanja. Preudariti je, ali je tožba sama na sebi dopustna, t. j. če je naperjena proti rzsodbi in od legitimovane strani; da se je vložila v zakonitem roku in v predpisani obliki ter da so dane pravnne potrebščine, sosebno pristojnost, pravdna zmožnost in sposobnost strank, zakonito zastopstvo in pooblastilo. Ako se tožba neugodno za tožnika reši, jo je zavrniti radi nedopustnosti s končno rzsodbo, sicer pa, ako se tožbi ugodi, je izreči dopustnost z vmesno sodbno.

V drugem stadiju je razpravljati o vzroku obnove, t. j. preudariti je, če je tu kak ničnostni ali restitucijski vzrok. Od uspeha te preiskave je zavisno, ali je izpodbijano rzsodbo razveljaviti (»judicium rescindens«) ali pa tožbo radi neutemeljenosti zavrniti. Uradna preiskava, ki sicer velja za vprašanje o dopustnosti tožbe, je po §-u 589 za ta stadij izključena.

Po razveljavljenju izpodbijane rzsodbe stopi stvar v tretji stadij: razpravlja in sodi se o glavni stvari

vnovič v obnovljenem postopanju (»judicium rescissorium«). Sodišče more pa po §-u 146 nem. c. pr. r. skleniti, da se ločeno razpravlja najprej o dopustnosti obnove in potem šele o vzroku. Ako se tožbi v prvem ali drugem slučaju ugodi, rzsodi se v obliki vmesne sodbe.

Mislim, da zadostuje to, kar se je navedlo iz teorije, veljavne za nemški civilnopravdni red. Beležimo le uspeh te preiskave: tudi za nemški civilnopravdni red velja načelo, da dovolitev obnove nikakor ne obsega samaobsebi razveljavljenja iz podbijane rzsodbe.

III.

Po tem pregledu zgodovine teorije o »judicium rescindens« in »judicium rescissorium« in njune literature, v kolikor se je veda ž njo pečala na Avstrijskem in Nemškem, preidem k razlagi tozadevnih določeb našega civilnopravnega reda.

Zakon določa v §-u 536 št. 5 c. pr. r., da mora tožba obsegati med drugim sosebnost tudi izjavo, koliko se predlaga, da naj se razveljavi izpodbijano odločbo, in katero drugo rzsodbo se predlaga v glavni stvari. Niti z besedico pa ne omenja ta določba, naj bi moral tožnik predlagati, da se obnova dovoli.

Po predpisu §-a 404 c. pr. r. mora rzsodba rešiti vse, glavno stvar zadevajoče predloge. Če tudi ni razprava o vzroku in dopustnosti obnove glavna stvar (§ 541), jasno je na podlagi podatkov naše dosedanje preiskave, da bi morala rzsodba, ki bi izšla na podlagi razprave v zmislu §-a 541 odst. 1, ako se bi hotelo ž njo razveljaviti izpodbijano rzsodbo, to izrecno navesti v svojem besedilu. Tožnik je vendar predlagal, da se izpodbijana rzsodba razveljavi. O tem predlogu je bilo torej soditi v zmislu §-ov 404 in 536 št. 5 c. pr. r. Vidimo, da sta se izpodbijani odločbi najvišjega ter prizivnega sodišča pregrešili zoper jasni določbi citiranih §-ov, ker ju nista upoštevali.

Iz podatkov naše preiskave razvidimo dalje, da je izrek o dopustnosti ali dovolitvi obnove le rešitev formalne strani obnovne tožbe. Rzsodba: »dovoli se obnova« ne obsega drugega, kakor izrek, da so pogoji dopustnosti tu, torej to, kar je po teoriji nemškega prava rzsoditi v prvem stadiju obnovnega postopanja. Manjka torej taki rzsodbi meritoren značaj.

Sedaj pač ni dvoma, kaj pomeni to, da zakon govori v §-ih 540, 541, 542 in 546 c. pr. r. o dovolitvi obnove, oziroma zavrnitvi obnovne tožbe. Ničesar drugzega ni s tem rečeno, kakor da se je označil formalni učinek tožbe. Saj vendar tudi o navadni tožbi govorimo: »tožbi se je ugodilo«, »tožba se je zavrnila«. Kakor pa besede »tožbi se je ugodilo« še prav nič določnega ne povedo, istotako je z besedami »obnova se dovoli«. Vprašal bodem v obeh slučajih: »kako?«

Neumevne so mi »nejasnosti«, »nerazvezne težkoče« in »obilni stroški«, o katerih govori izpodbijana rabsodba prizivnega sodišča. Mislim, da največ nejasnosti in težkoč bi povzročalo, ako se bi praksa oklenila nazora, da bi gola dovolitev obnove, četudi v svrhu vsprejema gotovih dokazov, zadostovala za razveljavo izpodbijane rabsodbe.

Ako torej upoštevamo vse podatke naše preiskave, pokaže se odgovor na naše prvo vprašanje samobsebi in ta je: Dovolitev obnove ne razveljavi izpodbijane rabsodbe, ampak za to je potreben izrek, da se rabsodba razveljavi ter v katerem obsegu.

Preden preidemo k drugemu vprašanju, oglejmo si praktičen slučaj:

A toži *B*-ja na priznanje neobstoja služnosti, češ, *B* nima nikake pravice, da bi smel skladati drva, deske in druge predmete na gotovem delu tožnikovega dvorišča. Toženec se sklicuje na priposestovanje služnostne pravice in ponudi v dokaz priposestovanja več prič, ki so bile pri tožencu tekom priposestovalne dobe za hlapce, dninarje itd. Po sklenjeni razpravi se izreče rabsodba, da se zavrne tožbeni zahtevak zato, ker je toženec dokazal priposestovanje, četudi se ni moglo izvrševanje posestne pravice dognati popolnoma natanko za vsako leto. Vloženi pravni pomočki ostanejo brezuspešni.

Ko potem v družbi nanese govor na pravdo, se oglasi delavec *C*, ki je prišel iz Amerike domov, in pripoveduje tožniku, da je pred 25 leti služil pri njegovem posestnem predniku, pokojnem *N*, da je ta nekoč povodom prepira prepovedal toženčevemu posestnemu predniku skladanje na spornem prostoru ter je njemu (*C*) naročil, naj na to pazi. *C* se je držal tega naročila, in ko je potem enkrat toženčev posestni prednik zložil drva na

spornem prostoru, je on (*C*) drva stran zmetal. Toženčev posestni prednik je bil to videl, a ni tožil in tudi ni celo leto več skladal drv na vprašljivem prostoru.

Ravno navedena nova okolščina in nova priča utegnila bi ustanoviti obnovni razlog v zmyslu §-a 530 št. 7 c. pr. r. Drva so pri hiši vedno potrebna in ni moči reči, da ni bilo potrebe za skladanje drv eno celo leto. Če se dokaže vprašljiva okolščina, je toženčev posestni prednik izgubil posestno pravico po §-u 351 o. d. z., ker ni bil vložil pred 25 leti niti posesorne niti petitorne tožbe v 30dnevnem roku (§ 2 ces. naredbe z dne 27. oktobra 1849 drž. zak. št. 12, ki je bila takrat v veljavi). Določba §-a 1460 o. d. z. pa zahteva, da se posest nadaljuje ves od zakona določeni priposestovalni čas in se ne sme pretrgati. Ker je toženčeva posest potemtakem prenehala pred 25 leti, se bi morala priposestovalna doba od tega časa znova začeti, ta pa do dne tožbe ne znaša 30 let.

Tožnik torej hoče izkoristiti to novo okolščino in novo pričo, zglesi se še tekom mesečnega roku (§ 534 št. 4 c. pr. r.) pri sodišču, privede seboj omenjenega delavca *C* za pričo in poda na zapisnik obnovno tožbo. Po privedeni priči verjetno izkaže, da se je držal predpisanega zakonitega roku. Ker so dane vse potrebščine §-a 538 c. pr. reda, odredi sodnik narok za ustno razpravo v zmyslu §-a 541 c. pr. r. K naroku se zglasita samo stranki, ne pa tudi povabljeni priča *C*, ki je zbolel.

Recimo, sodnik razpravlja in stori sklep, da se vrši najprej razprava o dopustnosti obnove. K temu sklepu je nedvojbeno upravičen v zmyslu §-a 189 c. pr. r., kajti toženec je dovedel seboj priče, ki bi dokazale, da je tožnik že mnogo prej, nego trdi v tožbi, izvedel za novo pričo in novo okolščino, — da je torej tožba zamujena. Ta dokaz se tudi dopusti, vendar niso podatki dokazovanja nič premenili pogojev dopustnosti tožbe, kakor so bili obrazloženi v tožbi.

Ker se ni zglasila priča *C*, sklene sodnik, da se razprava preloži v svrhu zaslišanja te priče o novi okolščini. Ob novem naroku se po zaslišanju priče pod prisego izkaže, da se je priča zmotil v času ter da se je vprašljivi dogodek v resnici vršil pred 32 leti. Tedaj objavi sodnik sklep v zmyslu §-a 543 c. pr. r., da se obnovna tožba zavrne. —

To postopanje sodnika je v zakonu povsem utemeljeno. Pravilno je, da je sodnik ločil razpravo o dopustnosti obnove. Ako se bi bil namreč posrečil dokaz, da je tožba zamujena, bi jo bilo moči takoj zavrniti. Sicer je slučaj konstruiran zamo za vzgled, da po njem razmotravamo naše vprašanje.

Povsem pravilno je dalje, da sodnik ni storil pri prvem naroku drugega sklepa, nego da je narok preložil v svrhu zaslišanja priče, dasi je smatral, da je tu vse, kar je treba za dopustnost obnovne tožbe. Izreči samo dopustnost tožbe ni mogel, dokler ni razpravljajl o vzroku obnove. Grešil bi sicer proti določbi §-a 541 c. pr. r., ki pravi, da je o vzroku in dopustnosti obnove razsoditi z rzsodbo, torej o obeh skupno, inake bi nastalo protislovje z določbo §-a 543 ter ta kolizija, da bi se o dopustnosti rzsodilo z rzsodbo, potem pa, ko bi se izkazalo, da ni vzroka za obnovo, zavrnilo tožbo s sklepom. To ne bi šlo zlasti tudi radi tega, ker sodnik s tem, da je razpravljajl najprej zgol o dopustnosti obnove, ni še upravičen po §-u 189, da bi smel takoj izdati posebno odločilo glede samo enega izmed samostalnih ali zagovornih pomočkov. V tem pogledu je namreč razlika med našim in nemškim civilnopravdnim redom. Nemški sodnik bi lahko izdal v takem primeru vmesno rzsodbo, ki se more po §-u 303 nem. c. pr. r. izreči tudi le glede kakega samostalnega ali zagovornega pomočka, ne pa, kakor pri nas, samo v slučajih §-a 393 avstr. c. pr. r. Z izdajo vmesne rzsodbe o dopustnosti obnove bi bil po nemškem pravu rešen prvi stadij obnovnega postopanja.

Duhu in intenciji zakona ustreza, da je sodnik v našem slučaju dopustil dokaz po priči C o nanovo najdeni okolščini in da je pričo zaslišal. Določba §-a 541 odst. 1 c. pr. r. predpisuje, da mora sodnik v slučaju izpodbijalnega razloga, ki smo g zeli za vzgled (§ 530 št. 7), razpravljajti in rzsoditi razen o dopustnosti obnove tudi o nje vzroku. V razpravo o vzroku obnove spada pa nedvojbeno razprava o tem, ali je res na novo najdena okolščina in priča taka, da bi se z njeno uporabo mogla doseči ugodnejša rzsodba o glavni stvari. V to svrho nikakor ne zadošča, kakor praksa uči in kaže naš vzgled, da bi se kar goli tožbeni trditvi, akopram jo je nasprotnik zanikal, verjelo in na tej podlagi izrekel »judicium rescindens«, s katerim se bi raz-

veljavila izpodbijana rzsodba. Treba je pač, da se na novo najdeno okolščino dokaže in se pričo zasliši ter od nje izve, kaj jej je o stvari znanega.

Da je temu tako, za to govore vladni nagibi (materijalije I. zvez. stran 374). Razmotravaje vprašanje, ali bi bilo umestno, da se razpravlja in rzsodi o dopustnosti obnove in o glavni stvari ločeno, v posebnih pravadah ali pa sočasno, nadaljujejo vladni nagibi:

»In Anbetracht dessen wird man sich keinem der beiden, um den Vorzug streitenden Systeme unbedingt anschliessen können; es wird vielmehr auch in dieser Hinsicht zu ermöglichen sein, dass sich das Verfahren der konkreten Beschaffenheit des Falles anpassen kann. Zu diesem Zwecke macht der Entwurf die Verbindung oder Trennung des *judicium rescindens* und *rescissorium* von der grösseren oder geringeren Wahrscheinlichkeit des Erfolges der Wiederaufnahmsklage abhängig. Wo die Wiederaufnahme voraussichtlich zu bewilligen sein wird, soll — der oben dargelegten Anschauung gemäss — die Verhandlung zur Hauptsache mit der Discussion über die Zulässigkeit der Wiederaufnahme verbunden werden; wo jedoch für solche Annahme eine Grundlage fehlt, soll sich die Verhandlung zunächst auf letztere Frage beschränken.«

Iz tega je torej jasno posneti, da je intencija zakonodavčeva ta, da se tedaj, kedar se najprej razpravlja o dopustnosti in vzroku obnove, vse dožene, kar je potrebno, da se ugotovi podlaga za razveljavo izpodbijane rzsodbe (*»judicium rescindens«*). To pa je le možno, ako se razpravlja o vzroku tako, kakor smo označili.

Vsak dvom v tem pogledu mine, ako se upoštevajo še nastopni vladni nagibi:

»Die übrigen Anfechtungsgründe« — govori se prej o takih, ki zadevajo celo pravdo — »erfassen mehr minder bloss einzelne Punkte des Rechtsstreites oder Verfahrens; nur deren Berichtigung oder Ergänzung ist Gegenstand der fortgesetzten Verhandlung, ohne dass die anderweitigen tatsächlichen Ergebnisse der früheren Verhandlung und Beweisführung, wie sie durch das angefochtene Urteil konstatiert sind, in Frage gestellt werden dürfen. Auf der Combination dieser feststehenden Resultate des früheren Verfahrens mit den Ergebnissen der fortgesetzten Verhandlung wird die Beurteilung beruhen, ob und inwieweit das angefochtene Urteil in der Hauptsache zu beseitigen, und welche Ergebnisse an dessen Stelle zu setzen seien.« —

Eventualna maksima ne velja, zato ne poznamo restitucije; vso razpravo o obnovni tožbi, to je o dopust-

nosti in vzroku kakor tudi o glavni stvari, je smatrati le za nadaljevanje prejšnje pravde, katere se tiče izpodbijana rzsodba. Stroge ločitve stadija dokazovanja, kakršno je predpisoval občni sodni red, ni po novem civilnopravnem redu. Nikjer pa le-ta ne predpisuje, da bi bilo dokaz, ki je ponujen o na novo najdeni okolščini, izvršiti šele po izreku, s katerim se razveljavi izpodbijana rzsodba. V našem slučaju je edino le ločiti postopanje o vzroku in dopustnosti obnove (»judicium rescindens«) od postopanja v glavni stvari (»judicium rescissorium«). Nobene druge utesnitve ni.

Recimo, da bi bil sodnik v našem tipičnem slučaju takoj ob prvem naroku izrekel svoj »judicium rescindens«, ker so formalni pogoji za obnovo dani. Bi li taka formalnost zadoščala, da se razveljavi rzsodba, ki je izšla iz meritornih razlogov? Gotovo ne. Ako na primer izide zamudna rzsodba »ob terminum elapsus«, je čisto naravno, da § 150 c. pr. r. veleva razveljavo te rzsodbe vsled postavitve v prejšnji stan. Zamudna rzsodba je le formalni akt ali čin in taka formalnost se da odstraniti z drugo. Ne gre pa, da bi se iz meritornih razlogov izišla rzsodba samo radi tega razveljavila, ker so dane formalne potrebščine obnove.

Za kazenskopravdni red res določa § 358, da se s sklepom, ki dopušča obnovo kazenskega postopanja, razveljavi prejšnja sodba; pomisliti je pa, da mora preiskovalni sodnik prej poizvedeti in dognati vse dejanske okolščine, na katere se opira predlog (§ 357 k. pr. r.). V civilnopravnem postopanju seveda ne more biti govora o preiskavi v zmislu kazenskopravnega reda, vendar je možno po v §-u 541 c. pr. r. predpisanem takozvanem uvodnem postopanju poizvedeti za obnovo merodajne okolščine na način, ki smo ga zgoraj označili.

Ako smatramo, da je v našem primeru priča *C* potrdil okolščino, ki je odločilna za obnovo, tedaj bode sodnik izrekel, da se razveljavi izpodbijana rzsodba (»judicium rescindens«), takoj pa objavil sklep v zmislu §-a 542 c. pr. r., da se razprava vrši v glavni stvari. Le-ta se vnovič razpravlja le toliko, kolikor jo zadeva izpodbijalni razlog. Tedaj ostanejo podatki v prejšnji glavni pravdi izvedenih dokazov nespremenjeni. Tudi, ako ne bi

razpravljal o obnovni tožbi isti sodnik, ki je izdal izpodbijano ter razveljavljeno rzsodbo, ne bi smel vnovič izvršiti že sprejetih dokazov. Razpravljalo se bi v našem slučaju edino le o ugovoru pretrganja priposestovanja. Samo na ta ugovor se nanašajoče napadne ali zagovorne pomočke bi bilo dopustiti in, kar bi šlo čez te meje, moralo se bi zavrniti.

To načelo velja tudi za nemški civilnopravdni red (Gaupp-Stein, zvez. II. str. 156).

Z našim nazorom se ne strinja Martinak, kajti smatra za nedopustno, da bi se na novo najdene priče zaslišalo pred razveljavljenjem rzsodbe. Za ta nazor ne navaja razlogov, vendar je razvideti iz stališča, ki ga zavzema nasproti obnovni tožbi, da je ta po njegovem mnenju nekaka restitucijska tožba, kakršno je poznal občni sodni red. V dokaz tega, da je to stališče napačno, se sklicujem na podatke naše preiskave. Predlaga pa Martinak reformo obnovnega postopanja v tem zmislu, da bi se dopustila uvodna preiskava za provedbo dokazov s pričami po vzgledu obnove kazenskega postopanja (§ 357 k.pr.r.), ter pravi:

»Es ereignet sich häufig, dass über eine im Vorverfahren (judicium rescindens) erst in II. oder III. Instanz erfolgreiche Wiederaufnahmsklage nun die neue Verhandlung zur Hauptsache vor der I. Instanz durchgeführt, erst hiebei die neuen Zeugen über das Meritum abgehört und dann festgestellt wird, dass sie das gar nicht aussagen, was sie aussagen wollten. Auch ist zu bedenken, dass der Umstand, wann der Wiederaufnahmskläger von den neuen Beweisen Kenntnis erhält, verlässlich meist nur durch Befragung dieser Zeugen selbst feststellbar ist.«

Tem pomislekom je povsem pritrditi in zato smo jih tudi uvaževali, a vendar pa ni treba v tem pogledu nobene reforme, ker zadoščajo obstoječe zakonite določbe, kakor smo dokazali.

Pa bi kdo ugovarjal, da v slučajih, kadar po predpisih, veljavnih za postopanje na sodišču višje stopinje, ki je pristojno za razsojo, ne more glavna stvar dozoreti za razsojo pri tem sodišču in tedaj to sodišče po izrečenem »judicium rescindens« vrne pravni spor v razpravo glavne stvari sodišču prve stopinje (§ 540 c. pr. r.), — ne bi višje sodišče tudi v stanu bilo provesti glede izpodbijalnega razloga ponujeni dokaz. Najprej je odgovoriti, da bi ta ugovor mogel zadevati k večjemu revizijsko sodišče, kajti sodišča II. instance, bodisi da nastopijo sodni dvori I. instance ali pa višja deželna sodišča, morejo prav lahko brez

zakonitega zadržka rešiti spor v glavni stvari. Po §-u 535 c. pr. r. so za postopanje višjega sodišča, pri katerem se je vložila obnovna tožba, merodajne iste zakonove določbe, ki veljajo za to višje sodišče kakor stopinjo za pravne pomočke. Vsled teh določb more pa sodišče II. stopinje uporabiti, ako treba, tudi določbe o ustni razpravi na sodnih dvorih I. stopinje (§-a 478 odst. 4 in 496 odst. 3 c. pr. r. in odločba najviš. sod. 26. febr. 1902 št. 9432, u. zb. 533). Ako more torej sodišče II. stopinje razpravljati in soditi o glavni stvari (»judicium rescissorium«), onda ni dvoma, da more vprašljive dokaze izvesti v uvodnem postopanju (»judicium rescindens«).

Nekoliko drugača je stvar na III. stopinji. Ako se vloži obnovna tožba pri revizijskem sodišču (§ 532 c. pr. r.) in ako le-to izreče svoj »judicium rescindens«, ni mu možno rešiti spora v glavni stvari, ker na podlagi postopanja, ki ga zanj predpisuje zakon, ne more ugotoviti neposredno dejanskega stanu in se ne more pečati z novim pravnim gradivom, ne glede na to, da bi bilo od strank preveč zahtevano, če bi morale radi obnove razpravljati v glavni stvari na oddaljenem revizijskem sodišču (materijalije zvez. I. str. 372).

Vzlic temu ni zadržka, da ne bi revizijsko sodišče moglo provesti dokaza o obstoju izpodbijalnega razloga v uvodnem postopanju, če tudi le posredno. O obnovni tožbi razsodi revizijsko sodišče v nejavni seji brez poprednje ustne razprave (§ 509 c. pr. r.); potrebne poizvedbe ali vsprejeme dokazov more dati opraviti po zaprošenem sodniku (§ 509 odst. 2). Zakaj ne bi bilo torej možno, da se v obnovni tožbi ponujene dokaze o izpodbijalnem razlogu prevede v zmislu citiranega §-a, ni uvideti, zlasti ker je vsprejemom dokazov vselej privzeti stranke in tudi ni ovire, da se dokazi v sporu o glavni stvari ponove ali dopolne.

Sicer je pomisliti, da so pač zelo redki slučaji, ko se obnovna tožba iz razloga §-a 530 št. 7 c. pr. r. vloži na III. stopinji. Za tako obnovno tožbo se namreč določa pristojnost po tem, katera stopinja je ugotovila dejanski položaj, ki ga ometa ponudeni izpodbijalni razlog (odločba najvišjega sodišča 8. januarja 1901 št. 17.633 u. zb. 354). In ako se je z okolščino, ki tvori izpodbijalni razlog, pečala tudi spodnja stopinja, tedaj ni pristojno

za obnovno tožbo višje sodišče (odločba najviš. sodišča 20. novembra 1900 št. 15.247 u. zb. 345). Potemtakem si skoraj ni lahko misliti slučaja, da bi mogla priti obnovna tožba po §-u 530 št. 7. c. pr. r. na revizijsko sodišče, ker le-to vendar ne ugotavlja dejanskega položaja.

Izbrala se je v svrhu razmotravanja našega vprašanja obnovna tožba iz razloga §-a 530 št. 7 c. pr. r. zato, ker najbolj ilustrira stvarni položaj in so vsi drugi izpodbijalni razlogi (§ 530 št. 1—6) večinoma taki, da so dognani po listinah ali po kazenskih poizvedbah. Kar pa zadene obnovni razlog §-a 531 c. pr. r., velja glede tega razloga to, kar smo za naše naziranje navedli o razlogu §-a 530 št. 7. Ako še pripomnimo, da § 538 odst. 2 c. pr. r. zahteva verjetno izkazilo samo onih okolščin, iz katerih se razvidi, da se je držal tožnik zakonitega rokú dočim je za vse druge potrebščine obnovne tožbe treba strogega dokaza (»argumentum a contrario«), je dovolj podprt naš odgovor na drugo stavljeno vprašanje. Reči moramo: Kadar se loči uvodno postopanje (»judicium rescissorium«), je sprejeti in provesti glede izpodbijalnega razloga ponujene dokaze že tekom uvodnega postopanja.

Vpraša se, kako je z zamudno razsodbo, kadar se katera strank ne zglesi k naroku, določenemu po §§ 538 in 541 c. pr. r. za ustno razpravo o obnovni tožbi. Razlikovati je pri tem vprašanju predvsem dvoje, namreč če se zamuda pripeti v uvodnem postopanju ali pa v postopanju o glavni stvari. Glede uvodnega postopanja (»judicium rescindens«) je zopet ločiti štadij, v katerem sodišče postopa uradoma, od stadija, v katerem sodišče ne stori tega.

Po nemškem civilnopravnem redu ni dvoma o tem, da zadeva razprava o dopustnosti obnove (t. j. prvi stadij) preiskavo, ki se vrši uradoma, ker to določa § 589 nem. c. pr. reda izrecno. Pri nas nimamo takega izrecnega zakonovega predpisa, vendar moremo vzlic temu trditi, da je tudi pri naši obnovni, oziroma ničnostni tožbi smatrati preiskavo o dopustnosti tožbe za tako, ki se mora vršiti uradoma. Določba §-a 538 avstr. c. pr. r. veleva, da je pred določitvijo naroka za ustno razpravo preudariti dopustnost tožbe. Ta preiskava se mora izvršiti le uradoma, ker ni čakati na ugovore s strani toženca.

Zato govori § 41 iur. nor. in splošno načelo našega civilnopravnega reda, da je pravdne potrebščine preiskati in ugotoviti uradoma.

Ker se, kakor smo že zgoraj navedli, ponovi preiskava o dopustnosti obnovne (oziroma ničnostne) tožbe pri razpravi v uvodnem postopanju (po našem civilnopravnem redu), ostane znak preiskave tudi v tem stadiju nespremenjen, t. j. o dopustnosti obnove je razpravljati uradoma.

Ako se torej k naroku, pri katerem je razpravljati in soditi o vzroku in dopustnosti obnove (§ 541 odst. 1. c. pr. r.), ne bi v našem slučaju, ki služi za primer, zglasil toženec, bi vzlic temu sodnik moral uradoma razpravljati o dopustnosti obnove ter obnovno tožbo zavrniti, če bi razprava podala, da je tožba zamujena (§ 543 c. pr. r.).

Pri razpravi o vzroku obnove, t. j. v drugem stadiju, ko je razmotravati vprašanje, če je dopustni izpodbijalni razlog dognan, ne velja omenjeno načelo in sodnik ne bi smel v našem primeru zaslišati priče C o nanovo najdeni okolščini, četudi se bi zglasil, kajti za ta stadij veljajo zakonite določbe, zadevajoče sodbo v slučajih zamude (§§ 396—403 c. pr. r.). Dejanske navedbe došlega tožnika bi moral sodnik, kolikor niso ovržene z danimi dokazi, smatrati za resnične (§ 396 c. pr. r.). Da pa priče, ki se zglesi k razpravi, ni šteti med »dane dokaze«, o tem ni dvoma niti v teoriji niti praksi (Neumann, komentar, izdaja II. str. 1093 ter odločbi najviš. sodišča z dne 26. januarja 1904 št. 12.644 u. zb. št. 767 ter z dne 23. februarja 1904 št. 2463 u. zb. št. 768).

V našem primeru bi torej sodnik, ako ne bi prišel toženec k razpravi, potem, ko bi z došlim tožnikom razpravljal in se prepričal, da je obnova dopustna, mogel izreči svoj »judicium rescindens«. Sodnik bi smel tudi objaviti sklep, da se bode pred izdajo omenjene rzsodbe razpravljalo v glavni stvari, ne bi pa smel še ob istem naroku nadaljevati razprave. Le tedaj bi mogel to storiti, ako bi bil toženec, že ko je vabljen k naroku, obveščten o tem, da se bo po eventualni dopustitvi obnove še ob istem naroku razpravljalo v glavni stvari. Sodnik bi torej moral razpravo v glavni stvari preložiti in k prihodnjemu naroku povabiti tudi izostalega toženca.

Da je to naziranje pravo, sklepati je iz tega, ker ima razprava po §-u 541 c. pr. r. v prvi vrsti za predmet vprašanje o vzroku in dopustnosti obnove. Šele § 542 c. pr. r. daje sodniku oblast, da sme združiti uvodno postopanje s postopanjem v glavni stvari. To ima, kakor je domnevati, za predpogoj, da se spor razvija v normalnem tiru, t. j. da se je razprava o dopustnosti in vzroku obnove vršila z obema strankama.

Ni treba posebej poudarjati, da velja za slučaj zamude v postopanju o glavni stvari (»judicium rescissorium«) vse ono, kar zakon veleva za navadne tožbe.

Ako se izda »judicium rescindens«, nima to za posledico, da bi moral vedno slediti »judicium rescissorium«. Pri ničnostni tožbi iz razloga §-a 529 št. 2 c. pr. r., ki na primer uveljavlja okolščino, da ni bil tožnik v glavni pravdi zastopan po zakonitem zastopniku, je z »judicium rescindens«, torej s tem, da se razveljavi izpodbijana rzsodba in vse poprednje postopanje, dosežen smoter ničnostne tožbe. Za razpravo v glavni stvari ni tu povoda.

(Nadaljnji članek v prih. letniku.)

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XVIII. Šolske zadeve.

(Dalje in konec.)

126. Pri odmeri pokojnine ljudskemu učitelju je vračunati le nepretrgano službovanje v ljudskem šolstvu po položenem izpitu o učni sposobnosti, ne pa vojaške službe pred nameščenjem v šolsko službo. (O. 23. marca 1899 št. 1907. Z XXIII št. 12.648.)

Umirovljeni učitelj K. K. se je pritožil na upravno sodišče, ker se mu pri odmeri pokojnine ni vštelo vojaških službenih let pred nameščenjem v šolsko službo. V pritožbi se je skliceval na § 56 državnega šolskega zakona, po katerem je z učitelji ob

umirovljenju prav tako ravnati, kakor z državnimi uradniki, in na one zakonove določbe, po katerih se v vojaški službi stoječim osebam, ko prestopijo v civilno državno službo, zajamči vračunanje vojaških službenih let.

Upravno sodišče pa pritožbi ni ugodilo, uvaževaje, da se ne more sklicevati na § 56 državnega šolskega zakona, ker imamo glede odmere pokojnine učiteljem posebna zakona, namreč z dne 19. dec. 1875, št. 86 d. z. in 13. maja 1894, št. 36 d. z. (za Češko), glasom katerih je to vprašanje natančno rešeno. Po §-u 55 prvonavedenega zakona je vračunati samo ona službena leta, katera učitelj, prebivši izpit o učni sposobnosti, na javni šoli nepretrgoma dovrši; ker so se pritožitelju samo ta leta vštela pri odmeri pokojnine, je bilo to postopanje popolnoma zakonito.

127. Otrokom umrle učiteljice — katere mož pa še živi — ne pristojata niti sirotinska pokojnina, niti odgojevalni prispevek, pač pa konduktni kvartal. (O. 4. maja 1899 št. 3047. Z. XXIII. 12.793.)

Nadučitelju I. K. se je odklonila sirotinska penzija, oziroma odgojevalni prispevek in konduktni kvartal za mladoletnega otroka po umrli soprogi, učiteljici V. K. z ozirom na §-a 66 in 73 zakona z dne 4. februarja 1870, št. 17 d. z. (za Štajersko).

Upravno sodišče je pritožbo I. K. glede pripoznanja sirotinske penzije, oziroma odgojevalnega prispevka zaradi neutemeljenosti zavrnilo, a glede konduktnega kvartala jej je ugodilo, to vse iz razlogov:

Po §-u 66 zgoraj naved. zakona pristojata udovi umrlega (učitelja) za vsakega otroka, katerega mora udova preživiti, odgojevalni prispevek, in tega je tako odmeriti, da njena pokojnina z vsemi odgojevalnimi prispevki ne znaša več kakor polovico zadnje letne plače umrlega moža. Ta določba se ne da drugače tolmačiti, da velja samo za otroke po umrlih moških učnih osebah, kajti pravica do odgojevalnih prispevkov je navezana na pogoj, da ima udova umrlega pravico do pokojnine; ta pogoj se pa v slučaju, da zapusti učiteljica otroke, nikakor ne more izpolniti. Razlog te določbe je lahko umeven. Skrbeti se je namreč hotelo, da se udovi po umrlem učitelju odgoja otrok, ki bi se iz pokojnine same ne mogla izvesti, po možnosti olajša.

A tudi o penzijski pravici otroka po umrli učiteljici ni moči govoriti, kajti § 68 naved. zakona določa, da pristojna nepreskrbljenim otrokom umrlega, ako ni udove ali ako nima udova pravice do pokojnine, odpravnina v zmislu §-a 62, a v zmislu §-a 63 (ako je umrl 10 službenih let dovršil) pa skupna pokojnina, $\frac{1}{6}$ zadnje letne plače pokojnikove.

Tudi ta določba je jasna, njen namen je, osigurati otrokom preživitev, ako so popolnoma osiroteli, ali pa ako nima udova pravice do pokojnine. Ta razlog pa ne pride v poštev, ako je omožena učiteljica zapustila otroke, ki so v očetovi oskrbi ter je njih preživitev osiguran.

Ako pritožnik trdi, da so glasom člena VI. zakona z dne 3. maja 1874 št. 32 d. z. (za Štajersko) ženske učne moči moškemu učiteljskemu osebju enakopravne, ni to istinito, kajti navedeni člen le določuje, da se prejemki ženskega učiteljskega osebja po enakih načelih odmerijo, kakor prejemki moške učne moči; a o pokojninskih pravicah učiteljic in njenih otrok ni govora, in ker se določbe zakona z dne 4. feb. 1870 z zakonom z dne 3. maja 1874 niso spremenile, se je ravnati po prvonavedenem zakonu. Ako se pritožnik na to sklicuje, da morajo učiteljice na podstavi zakona z dne 13. okt. 1870 d. z. 58 za Štajersko enake prispevke dajati, kakor učitelji, in da imajo vsled tega enake pravice, ni to utemeljeno, ker stoji penzijski zaklad na načelu vzajemnosti, torej mora oženjeno in neoženjeno učiteljsko osebje v enaki meri prispevati, in se iz te okolščine mora tem manj kaj v korist pritožnikovo izvajati, ker je bil navedeni zakon že takrat v veljavi, ko na podlagi §-a 53 zakona z dne 4. feb. 1870 št. 17 d. z. sploh ni bilo omoženih učiteljic.

Kar se pa tiče zahteve za pripoznanje konduktnega kvartala po pokojni učiteljici V. K. za mladoletnega sina V. K., je upravno sodišče uvaževalo, da pristojna po §-u 73 zakona z dne 4. feb. 1870 št. 16 d. z. udovi in otrokom umrlega, ako ni presegala zadnja letna plača 700 gld. in ako zapuščina ne zadošča, da se bolniški in pogrebni stroški pokrijejo. Iz te določbe izhaja, da je zahteva za konduktni kvartal opravičena, ker se po navadi poplačajo bolniški in pogrebni stroški iz zapuščine in se nobenemu, tudi dedičem ne morejo naložiti.

128. Nadzorstvo nad meščansko šolo. Zastopnik šole v krajnem šolskem svetu. (O. 13. septembra 1899, št. 7381. Z XXIII. št. 13.091.)

Ministrstvo za uk in bogočastje je izpremenilo odloke podrejenih šolskih oblastev in odločilo, da naj za zastopnika šole v krajnem šolskem svetu na K. vstopi ravnatelj meščanske šole, a ne vodja ljudske šole.

Pritožbo nadučitelja J. A. je upravno sodišče iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Glasom §-a 4 zakona o šolskem nadzorstvu z dne 25. feb. 1870 št. 11 d. z. (za Kranjsko) je zastopnik šole v krajnem šolskem svetu voditelj šole in vstopi ondi, kjer je enemu krajnemu šolskemu svetu več šol podrejenih, šolski voditelj najvišje stoječe šole. Po §-u 1 istega zakona stoje pod nadzorstvom krajnega šolskega sveta vse iz državnih, deželnih ali občinskih sredstev vzdrževane šole, torej »javne ljudske šole«. Glasom državnega šolskega zakona spadajo pa v vrsto »javnih ljudskih šol« splošne ljudske šole, kakor tudi meščanske šole razun vadniških šol, katere so z učiteljsko pripravnico združene. Tu pa ni razločka, ali ustanovljeno meščansko šolo vzdržuje popolnoma ali pa le deloma šolski okoliš, to so občine, ki so v šolski okoliš združene.

Meščanska šola je torej brez dvoma podrejena krajnemu šolskemu svetu, ki mu pristojna šolsko nadzorstvo prav tako, kakor nasproti ljudski šoli, razun onih funkcij, ki so na podlagi izrecnih zakonitih določb izvzete (§ 14 ustanovitev šol, § 36 zak. z dne 9. marca 1879 št. 13 d. z.) ali ki izključno pripadajo šolskemu okolišu. Ako je pa torej meščanska in ljudska šola podrejena krajnemu šolskemu svetu, stoji gotovo meščanska šola — ki jej je smoter na podstavi §-a 17 drž. šol. zakona, da preskrbi višjo omiko, nego-li ljudska šola — na višji stopnji, torej mora vstopiti v krajni šolski svet za člana ravnatelj meščanske šole, a ne voditelj ljudske šole, ki se pač sme obravnav krajnega šolskega sveta s posvetovalnim glasom udeležiti v zadevah zastran ljudske šole.

129. Petletna službena doklada se učitelju sme odreči ob neuspešnem službovanju. O. 21. junija 1901, št. 4983. Z XXV. št. 418/A.)

Učitelj J. J. se je pritožil proti odlokom šolskih oblastev, ki so mu odrekla pravico do petletne službene doklade.

V svoji pritožbi na upravno sodišče trdi pritožnik, da ni bil od 1. novembra 1887, ko se mu je pripoznala prva petletnica, nikdar v disciplinarni preiskavi, da ni dobil niti ustnega niti pismenega ukora in da mu torej na podstavi §-a 10 zakona z dne 5. julija 1899 št. 55 d. z. (za Moravsko), ker je od prvega novembra 1887 naprej več nego pet let uspešno služboval, druga petletna službena doklada.

Upravno sodišče pa je pritožbo iz teh-le razlogov zavrnilo:

Po navedeni zakonovi določbi ima ono učiteljsko osebje pravico do petletne službene doklade, katero v stalni službi nepretrgoma pet let poučuje z zadostnim uspehom; pod enakimi pogoji pristojajo učiteljskemu osebju tudi daljne službene doklade od pet do pet let. Iz tega izhaja na eni strani, da iz tega, ker ni bil dotični učitelj disciplinarnim potom kaznovan, oziroma, ker ni dobil ukora, še ni moči izvajati pravice do petletne doklade, ker je potreba »zadostnega uspeha«, ki pa lahko tudi manjka, dasi ni dobila dotična oseba ne disciplinarne kazni, ne ukora. Na drugi strani pa tudi še ne zadošča, da je preteklo pet let v službi, ampak je nepretrgan zadosten uspeh potreben.

V le-tem slučaju so bili učni uspehi pritožnikov v dobi od 1891—1896 manj povoljni in šele od leta 1897 zadostni.

Dne 12. februarja 1900, ko je pritožnik vložil prošnjo za II. petletnico, oziroma dne 25. maja, ko je deželni šolski svet o njegovi prošnji odločeval, pa še ni preteklo pet let, v katerih je pritožnik že z zadostnim uspehom poučeval.

130. Obveznost, da se vsprejmo v ljudsko šolo otroci, katerih starši ne bivajo v šolskem okolišu (O. 2. decembra 1903, št. 12.417. Z XXVII št. 2174/A.)

Šolska oblastva so odredila, da je v mestu R. na stanovanju in hrani bivajočega, a ne v mesto pristojnega otroka A. K. vsprejeti v I. razred ljudske šole.

Mestna občina R. se je proti tem odredbam na upravno sodišče pritožila ter navajala v svoji pritožbi, da starši imenovanega otroka ne bivajo v mestu R. in da je I. razred prenapoljen.

Upravno sodišče pa je pritožbo mestne občine R. iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Res je sicer, da velja praviloma bivališče mladoletnega šoloobveznega otroka za pripadnost k šolskemu okolišu, vedno stanovališče staršev, — a s tem je izgovorjen le pravilni dejanski stan in ni izključeno, da je v posebnem slučaju možna izjema, ako se namreč otroka po njegovem zakonitem zastopniku v drugem kraju preskrbuje in to z dokazanim ali iz okolnosti; razvidnim namenom, da ondukaj otrok stalno ostane. To je osobito takrat, ako se otroka iz pridobninskih ali rodbinskih razmer ali iz drugih razlogov odda v drug kraj, ne samo da obiskuje šole, ampak da ostane tam trajno v oskrbi.

V le-tem slučaju je iz zaslišanja očeta in A. F., materine sestre, ki je brez otrok, razvideti, da je ta otroka že v dobi enega leta k sebi vzela v svrhu vzgoje in za trajno, da tako mater, ki ima šest otrok, nekoliko razbremeni. V mestu R. bivajoča A. F. je torej rejnica (krušna mati) in ni dvoma, da ima A. K. stalno bivališče v R., vsled tega je A. K.-a v zmislu §-a 10 zakona z dne 19. feb. 1870 dež. zak. (za Češko) brezpogojno vsprejeti v šolo in se ne more pritožnica sklicevati na utesnitev §-a 11 istega zakona, ki velja le za otroke, zunaj šolskega okoliša mesta R. bivajoče.

Pritožba mestne občine R. pa trdi dalje, da A. F. ni bila upravičena proti odloku okrajnega šolskega sveta v R. pritožiti se na deželni šolski svet, ker pristojna ta pravica le očetu, zakonitemu zastopniku.

Ta nazor pa je napačen, kajti pri oddaji otroka v šolo gre za izvršitev vzgojevalne naloge; ta naloga pa ne pripada samo očetu, ampak tudi onemu, ki je — četudi prostovoljno — s pritrditvijo očetovo prevzel vzgojo otroka. Radi tega je tudi rejnikom otroka pripoznati pravico, da vse ono ukrenejo, kar je potrebno za vzgojo otroka, tako se je tudi pravilno izpodbijani odlok okrajnega šolskega sveta vročil le rejnici A. F., ne pa očetu otroka

131. Povrnitev potnih stroškov članom stalnega odbora okrajne učiteljske konference. (O. 13. maja 1904 št. 2651. Z XXVIII. št. 2637/A.)

Ministrstvo za bogočastje in uk je odbilo priziv članov stalnega odbora učiteljske konference radi povrnitve stroškov povodom udeležbe pri odborovi seji za učiteljsko konferenco, ker ni pravno utemeljena takšna zahteva na podstavi določeb min. naredbe z dne 8. maja 1872 št. 68 d. z., niti na podstavi §-a 54 odst. 3 zakona z dne 4. februarja 1870 št. 15 d. z. (za Štajersko).

Na pritožbo nadučitelja I. M. v Št. L. in drugov je upravno sodišče odlok naučnega ministrstva radi nezakonnosti razveljavilo iz razlogov:

V prvi vrsti je merodavna določba v §-u 9 odst. 1 in lit. f) zakona z dne 5. junija 1876 št. 24 d. z. (za Štajersko), po kateri je iz deželnega šolskega zaklada pokriti stroške učiteljske konference. Gre torej le za vprašanje, spadajo li stroški članov odbora za učiteljsko konferenco k stroškom učiteljske konference v zmislu navedenega §-a 9.

To vprašanje je potrditi z ozirom na določbo §-a 7 min. naredbe z dne 8. maja 1872 št. 68 d. z., ki je bila izdana z ozirom na § 45 državnega šolskega zakona. Po tej določbi mora namreč voliti okrajna učiteljska konferenca, da se pripravijo predmeti za obravnavo, stalni odbor izmed svojih članov. Ta odbor je torej zakonit organ učiteljske konference, ter je njega ustanovitev, njegovo delovanje, udeležba odborovih sej naloga učiteljske konference. Zato je torej zahteva pritožnikov, da se jim povrnejo potni stroški, utemeljena.

132. Petletne doklade učiteljem na Kranjskem. (O. 1. junija 1904 št. 5938. Z XXVIII. št. 2691.)

Ministrstvo za bogočastje in uk je z raznimi odloki 6 učiteljem pripoznalo 6. petletnico. Ministrstvo in podrejena šolska oblastva so zastopala pri tem pravno stališče, da je v zmislu §-a 4 zakona z dne 29. novembra 1890 št. 23 dež. zak. glede pravice do petletnih doklad šteti prvo petletnico od dneva prvega stalnega nameščenja in da se potem druge petletnice ravnaajo zopet po prvem stalnem nameščenju, ne pa po priznanju zadnje petletnice in tudi ne po priznanju prve petletnice v zmislu §-a 87 zakona z dne 29. aprila 1873 št. 22 dež. zak. Dasi le-ta določba formalno ni razveljavljena, jo je vendar smatrati le za prehodno določbo, osobito k §-u 30 navedenega zakona in ker je

ta § z novim zakonom z dne 29. novembra 1890 razveljavljen, je tudi predpis §-a 87 izgubil svojo veljavo.

Deželni odbor kranjski pa v svoji pritožbi na upravno sodišče izvaja, da § 87 zakona z dne 29. aprila 1873 ni po poznejšjih zakonih razveljavljen; res je le prehodna določba, a je moral toliko časa v veljavi ostati, dokler pride sploh učno osobje dotičnih kategorij v poštev. Za take osebe (kakor so v dotičnem §-u navedene) je še vedno v veljavi, in pripadni dan za prvo petletnico onim, pred zakonom iz l. 1873 nameščenim učiteljem je ne glede na dan stalnega nameščenja še vedno po tem zakonu izračunati, ker ni moči zakonu z dne 29. novembra 1890 moč za nazaj pripisavati.

Upravno sodišče je pritožbi deželnega odbora ugodilo ter odloke naučnega ministrstva iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Po §-u 30 zakona z dne 29. aprila 1873 št. 22 dež. zak. dobijo učitelji, kateri, stalno nameščeni, z zadovoljivim uspehom na javni ljudski šoli poučujejo, službeno doklado 10% najnižje letne plače. Pod enakimi pogoji dobe po enaki dobi do končanih 30 službenih let pravico do daljnjih 5 letnih službenih doklad.

Tej zakoniti določbi pa je s §-om 87 pridodana omejitev, češ, da prva, v §-u 30 omenjena doklada že nameščenemu učiteljskemu osobju pristojna le takrat, ako že 15 let na javni ljudski šoli v državi nepretrgoma in z zadovoljivim uspehom deluje, sicer pa dobe učitelji šele po preteku 15 službenih let prvo službeno doklado. Oba stavka te zakonove določbe se tičeta torej učiteljev, ki so bili ob času veljave zakona z dne 29. aprila 1873 leta že nameščeni in dejansko gre v le-tem slučaju le za take učitelje.

Razloček je le med onimi učitelji, kateri so bili ob onem času že 15 let učitelji, in med onimi, kateri še niso toliko časa v službi; med le-te spadajo vsi učitelji, o katerih se suče ta spor. Glede teh določa § 87, kakor že omenjeno, da stopijo šele po 15letnem službovanju v užitek prve službene doklade. Po tem dnevnu se torej v §-u 30 v 4. odstavku navedeno pravilo ravna za vse prihodnje službene doklade. Predpis §-a 87 z dne 29. aprila 1873 je res le prehodna določba, ki se pri učiteljih, ki so bili po uveljavi tega zakona nameščeni, ni mogla več uporabljati in ker se — kar je samo ob sebi umevno — 15 let

po uveljavi tega zakona tudi noben slučaj ni mogel pripetiti, v katerem bi se mogla ta določba uporabljati.

V razlogih izpodbijanih odlokov in v pritožbah razmotravano vprašanje, je li ta § 87 izrecno ali molče razveljavljen, je torej brez pomena, ker je navedena določba ob pomanjkanju takih slučajev »ipso iure« ob vsako veljavo. Dokler je pa bila ta določba v veljavi, je imela svojo pravno moč v tem, da so se morala pravna razmerja onih učiteljev, za katere so bila veljavna, urejati ravno po §-u 30 v zvezi s §-om 87 zakona z dne 29. apr. 1873.

Vsled tega se pa tudi na pravno razmerje takih učiteljev ne dajo uporabljati določbe §-a zakona z dne 29. novembra 1890, po katerih je pripoznanje prve petletnice zavisno od dneva prvega stalnega nameščenja, kajti — kakor je iz §-a 9 razvideti — je ta zakon stopil šele s 1. januarjem 1891 v veljavo, in je torej moči to določbo uporabljati le pri onih učiteljih, ki so z uveljavo tega zakona že nad pet let v službi, le takrat, ako namreč pride v poštev § 30, ne pa tudi § 87 starejšega zakona; torej pri onih učiteljih, ki so bili po uveljavi zakona z dne 29. aprila 1873 nameščeni, nikakor pa ne na one, ki so bili že pred to dobo v šolski službi, — kajti pravno razmerje takih učiteljev je v §-u 87 zakona z 29. aprila 1873 določno urejeno. § 4 zakona z dne 29. novembra 1890 pa ni v tem ničesar spremenil in tudi nima avtentičnega razlaganja zgoraj navedene določbe.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kup dedščine po §-u 1278 o. d. z. ali le kup inventirane zapuščine? — Udova, ki je prevzela zapuščinskim potom inventirano zapuščino proti poplačilu dednih deležev zakonitih dedičev in poplačilu dolgov, ni zavezana plačati zapuščinskih dolgov, ki v inventarju niso navedeni.

Maks F. je bil sklenil z zamrlim Janezom B., soprogom toženke Marije B. dne 19. aprila 1904 pogodbo na dobavo dog in mu dajal predujme, ki so ostali v znesku 2786 K 33 h ne-

odsluženi. Janez B. je umrl dne 12. februarja 1907 (v Ameriki). Upnikov niso klicali. Štirje zakonski otroci Janeza B. so se priglasili pogojno k dedščini; pri inventuri se je pokazala čista vrednost zapuščine z zneskom 1250 K. Na vsakega otroka bi pripal delež 312 K 50 h. Udova Marija B., ki je bila svoj čas sklenila z rajnim možem pogodbo na splošno skupnost imovine, glede sedanje in glede bodoče, kakorkoli pridobljene, prevzela je z dogovorom od 8. avgusta 1908 zapuščino proti plačilu dolgov in dednih deležev po 315 K vsakemu otroku.

Maks F. je tedaj vložil tožbo zoper Marijo B. na plačilo gori omenjenega neporavnane zneska.

Okrožno sodišče v R. je tožbi le do polovice ugodilo. Smatralo je, da se znači opravilo v dogovoru od 8. avgusta 1908 za prosti kup, a ne za kup dedščine, da pa je toženka zavezana plačati polovico vtožene terjatve iz naslova splošne skupnosti imovine.

Višje deželno sodišče v G. je obsodilo toženko, da plačaj i drugo polovico vtožene terjatve, toda le po močeh zapuščine. Po dogovoru od 8. avgusta 1908 je prevzela toženka od dedičev Janeza B. njegovo celo zapuščino z bremeni in imetkom vred za kupnino 1250 K; kupni predmet je torej očitno zapuščina, pravno opravilo kup dedščine po §-u 1278 o. d. z. Temu nazoru ne nasprotuje, da se je bil napravil inventar in da se je kupnina na podlagi tem potom pridobljene vrednosti dedščine ustanovila. Učinek, ki ga §-a 1278 in 1283 o. d. z. družita z dejstvom, ali se je vzel inventar za podstavo ali ne, zadeva edino le dolžnosti jamstva prodajalcev. Toženka je vstopila v pravice in dolžnosti prodajalcev kakor dedičev, tožnik sme se po §-u 1282 o. d. z. neposredno nje držati. Toženkina trditev, da je le v inventar zapisana pasiva prevzela, je v nasprotju z vsebino dogovora, ki ne pozna nikake take omejitve. Ker pa so prodajalci dedščine bili oddali pogojno dedne prijave in se je napravil inventar, onda je obvezana toženka nalik dedičem po §-u 802 o. d. z. le k plačilu po močeh zapuščine. Ne oziraje se na to, da je vprašanje, ali bode zapuščina zadostovala, rešiti šele v izvršilnem stadiju, toženka nedostatnosti zapuščine niti ni izkazala, in pri tem je, ker se ni bilo sklicalo zapuščinskih upnikov, opozoriti na določbo §-a 815 o. d. z.

Vrhovno sodišče je z odločbo od 17. novembra 1909, o. št. Rv VI 412/91 obnovilo prvo razsodbo.

Razlogi.

Nazor prizivnega sodišča, da vsebuje dogovor od 8. avgusta 1908, po katerem prevzame toženka zapuščino proti plačilu otrokom pripadajočih deležev, kup dedščine po §-u 1278 o. d. z., je pravnopomoten.

Glasom zapuščinskih spisov napravil se je v zapuščini inventar, ki navaja vsa tedaj znana aktiva in pasiva, in na njega podstavi se je ustanovila čista vrednost zapuščine ter visokost dednih deležev. Na podlagi tega inventarja je prevzela toženka celo zapuščino, kolikor je je tu, z bremeni in imetkom vred in se je zavezala, da plača mimo pristojbin dedičem dedne deleže v zneskih, ki so se za majhno svoto zaokrožili navzgor. Zapuščina se je na to prisodila priglašeni dedičem. Že izraz »zapuščina«, kolikor je je tu, pri dogovoru kaže, da se je smatralo samo to za predmet prevzetbe, kar se je zapisalo v inventar za aktivum ali pasivum. Kupni predmet so torej aktiva, kolikor jih je tu, a odplačilo je prevzetba pasiv, kolikor jih je tu, in pa poplačilo čistih dednih deležev. Da bi se smelo smatrati kak nanovo najdeni aktivum za soprodan, tega iz dogovora ni moči posneti; v to pa bi tudi nadvarstvena oblast ne bila mogla privoliti.

Ni se torej dedščina kakor celota prenesla; bistvo dedščinskega kupa pa tiči baš v tem, da se prenese dedščina kakor celota, da kupec stopi na mesto dediča. To bi res imelo za posledico, da nanovo najdeno premoženje ne pripade dediču, ampak kupcu dedščine. Ako pa se za tem ni stremilo, onda se tudi pravno opravilo ne da smatrati za kup dedščine, ampak le za kup premoženjskih aktiv, ki so tu, in obveznost plačila zapuščinskih dolgov nanaša se le na one dolgé, ki so se izrecno prevzeli, torej na one, ki so v inventarju navedeni. Zatorej je prevzemniku nasproti tudi brez pomena, ali so bili zapuščinski upniki sklicani ali ne.

Ugotovljeno je, da vtožena terjatev ni bila privzeta pasivom zapuščine, da torej niti znana ni bila. Zategadelj tožnik iz naslova, da je toženka kupnica dedščine, ne more staviti nikake

zahteve, ker ni govora o kakem kupu ali o kaki prodaji dedščine, ampak le — kakor je prva instanca pravilno izvajala — le o kupu in prodaji po inventarju ustanovljenega zapuščinskega premoženja.

Bilo je torej rzsodbo prizivnega sodišča spremeniti in prvo rzsodbo obnoviti, ki nalaga toženki plačilo le polovice terjatve, spadajoče glasom pogodbe o splošni skupnosti imovine na njo, in plačilo le polovice pravnih stroškov na prvi instanci.

Dr. M. D.

b) Zahtjev za davanje računa zastaruje u 30 godina. — Koalicija ne može se istaknuti putem prigovora u parnici za diobu zajedničkih dobara već posebnom tužbom. — U slučaju suparstva po §-u 14 g. p. priziv jednih suparaca ima moć i za suparce, koji se nijesu prizvali i u pogledu koalicije naregjene pojedinim supareim.

Vrhovni je sud (riješenje od 9. srpnja 1909 Rv IX 58/9) potrdio presudu 26. prosinca 1908 Bc I 198/8 okružnog kao prizivnog suda u Š., s kojom je preinačio presudu 13. listopada 1908 C II 232 8 kotarskog suda u D.

Razlozi.

Od revizijskih razloga br. 2. i 4. §-a 503. g. p., na koje se prizivatelji pozivlju, faktično nije bio izveden nego samo zadnji. Ali ni ovaj ne postoji.

Prije svega dijeli se potpuno mnijenje prizivnog suda odnosno na pitanje o davanju računa, jer se ne može ni najmanje dvojiti, da se u nazočnom slučaju radi o akciji za davanje računa u smislu §-a 830 o. g. z., koja se osniva na pravnom odnošaju zajednice. I doista iz dotičnog dijela tužbenog zahtjeva jasno ističe, da tožiteljice pitaju davanje računa od plodova primljenih za 20 godina, a ne pitaju naknadu štete njima prouzrokovane za to što im plodovi nijesu bili predani. Pravom je za to prizivni sud izrekao, da ovaj zahtjev ne potpada pod izuzetni rok zastare u smislu §-a 1489. o. g. z., već pod redoviti rok zastare od 30 godina.

Što se tiče pitanja, da li su tužiteljice dužne da trpe putem prigovora istaknuto uračunanje onog iznosa, što se zahtjeva da

su primile, kad su se udale, niži sudovi u tom pogledu polaze s krivog gledišta.

Nema dvojbe d. zahtjev tuženika, koji ide za tim da zahtjev tužiteljica na zajedničku masu bude sasvim ili djelomično ukinut odbijanjem svote od 400 K, koja bi se imala u dio svake od njih uračunati, prikazuje se kao novčana tražbina na suprot stavljena za prijeboj.

Ali u smislu §-a 1438. o. g. z. mogu se prebiti samo zamjenita iskanja, koja su istinita, jednovrstna i takova, da stvar koja pristoji jednomu kao vjerovniku, isti ju može i kao dužnik drugomu dati. A iskanja koja se tiču raznovrstnih stvari ne mogu se medjusobno prebiti (§ 1440 o. g. z.).

Protivno traženje, koje su tuženici istakli putem prigovora, nije za to sposobno, da prebije tužiteljičino traženje, zbog česa ne može se istaknuti nego napose. S toga prigovor o prijebaju trebalo je odbiti jer zato ne postoje zakonske pretpostavke.

U pogledu žalbe istaknute u reviziji, da je prizivni sud i u pogledu sutužiteljice M. P. preinačio presudu prvog suda u tački, koja se odnaša na uračunanje K 400, premda ista nije podnijela priziv protiv presude prvog stepena, istina je, da ova tužiteljica nije podnijela priziv protiv presude prvog stepena, ali treba uzeti u obzir, da se u nazočnom slučaju radi o suparcim u smislu §-a 14. g. p. i da se djelovanje parničnih djela radnih suparaca proteže i na suparce, koje so nemarni.

D. M. v „Mjesečniku“.

c) Pristojnost sodišča za razsojo o tožbi na izpolnitev dogovora, sklenjenega o priliki stavbenega ogleda (§ 1 jur. nor.).

Tožnik Ivan Z. in toženec Jože M. sta mejaša. Ko je Jože M. zaprosil l. 1908 stavbinega dovoljenja, da zopet postavi od požara uničeni hlev s prizidkom, je Ivan Z. ob stavbenem ogledu dne 13. septembra 1908 zahteval, da Jože M. ne sme prizidka postaviti tako, da bi bil kap tega prizidka obrnjen na njegov svet, in da je na ostalem hlevu napraviti snegolovilce in pa žlebove, da ne bodo snežni plazovi padali na njegov svet, in da se tudi kapnica ne bo tjakaj odtekala. Jože M. je vse to obljubil storiti, kar se je tudi vsprejelo v zapisnik.

Stavbeno dovoljenje, ki se je potem izdalo, vsebuje naročilo, da naj Jože M. stavbo izvrši v zmislu zapisnika z dne 13. sep-

tembra 1908. — Ker Jože M. ni izpolnil te obljube, je Ivan Z. zahteval, naj se razsodi, da je toženec dolžan odstraniti nastrešje na prizidku, kolikor visi na njegovo parcelo, in da je dolžan napraviti na hlevu žlebove in odvesti kapnico na svoj svet. — Toženec je ugovarjal nepristojnost sodišča, češ, da gre tu za vprašanje, katero je rešiti po stavbenem redu za deželo kranjsko.

Okr. sodišče v Radovljici se je izreklo nepristojnim in tožbo zavrnilo (C 84/9/3) iz teh-le razlogov :

Za presojo le-te zadeve ni pristojno sodišče, temveč stavbeno oblastvo. Kakor izhaja namreč iz navedeb strank, iz zapisnika o stavbenem ogledu z dne 13. septembra 1908 in iz stavbenega dovoljenja z dne 13. septembra 1908, je tožnik ob lokalnem ogledu le zahteval, da pri prizidku ne sme biti kapu na tožnikovi strani in da napravi toženec na hlevu snegolovilce in žlebove na tožnikovi strani, in se je v stavbenem dovoljenju potem izreklo, da mora toženec postaviti hlev m. d. tudi natančno po določenih stavbenega zapisnika. Iz tega, da je tožnik stavil navedene zahteve in da jih je toženec sprejel, ni nastala med strankama nobena pogodba in nobeno obligatorno razmerje. Tožnikove zahteve so se namreč vsprejele v stavbeno dovoljenje. Čuvati, da se izpolnjuje potrjeni stavbeni načrt in da se izpolnijo sploh vsi pogoji stavbenega dovoljenja, mora pa v zmislu §-a 85 zakona z dne 25. oktobra 1875 št. 26 dež zak. stavbeno oblastvo, to je občina (§ 87). Letá mora tudi v zmislu §-a 83 naved. zakona podeliti dovolitev stanovanja in rabe. § 96 končno vsebuje predpise, ako se stranka ne drži stavbenega dovoljenja. Pristojna kazenska oblastva pa so za ta slučaj župani (§ 96 l. c.).

Tu trdi pač tožnik, da toženec ne ravna popolnoma v zmislu stavbenega dovoljenja, in je torej za razsojo pristojen župan blejski.

Tožnikovemu rekurzu je deželno sodišče v Ljubljani ugodilo in zavrnilo ugovor, da je pravna pot v tej stvari nedopustna, iz teh-le razlogov :

Nazor prvega sodnika, da tu ne gre za obligatorno razmerje med strankama, ker so se zahteve tožnikove bile vsprejele v stavbeno dovoljenje in postale pogoji tega dovoljenja, o kojih izpolnitvi je čuvati stavbenemu oblastvu, je pravnopomoten.

Da tu gre za zasebnopravno razmerje med obema stran-
kama, pač ne bode dvoma. O zasebnopravnih ugovorih pa stav-
bena oblast nikdar ne more odločevati, ampak mora stranke, če
se ne doseže poravnava, nakazati na pravdno pot. Pa tudi do-
sežena poravnava ohrani svoj zasebnopravni značaj in ne postane
nikdar del stavbenega dovoljenja, temveč upravno oblastvo s
stavbenim dovoljenjem edino spozna, koliko je stavba dopustna po
predpisu stavbenega reda in tudi sicer iz javnih ozi-
rov. To je vse jasno izrečeno v §-u 10 stavb. reda za Kranjsko

Sicer pa zahteve tožnikove v stavbeno dovoljenje z dne
13. septembra 1908 izrecno niti vsprejete niso, ampak se ondi
stavitelju, tožencu, le ukazuje, da se ima stavba izvršiti po do-
ločilih stavbenega zapisnika. Res so v tem zapisniku zahteve
tožnikove, a po §-u 9 stavb. reda je zasebnopravne ugovore
sosedov v zapisnik vsprejeti in jih potem rešiti po predpisu
§-a 10 ibid. ali z zavrnitvijo na pravno pot ali pa s poravnavo.
Stavbeno dovoljenje se torej na tožnikove ugovore niti ne nanaša.

Pa tudi iz določbe §-a 85 stavb. r. se za nedopustnost pravne
poti ne more izvajati nikakega dokaza, ker ta določba ugovorov,
proti stavbi podanih iz zasebnopravnih naslovov, niti ne omenja.

Rekurz je torej utemeljen, kajti stvar očitno spada na
pravno pot.

C. kr. vrhovno sodišče je revizijski rekurz toženčev
zavrnilo (sklep z dne 14/7 1909 R VI 197, 9/1), češ, da se v tožbi
zahteva izpolnitev poravnave, sklenjene povodom stavbenega
ogleda med tožnikom in tožencem glede tožnikovih ugovorov
zoper stavbo. Ta poravnava je pa zasebnopravna stvar, in radi
tega je brezdvomno o njej razsojati sodiščem. Ž.

**d) Varstveno sodišče ne more odločevati proti volji neza-
konskega očeta niti o obsegu njegovih obveznosti.**

(Odločba vrhovn. sod. 15. junija 1909 R VI 169 9/1, spreminjajoča nasprotne
enake sklepe okrajnega sodišča in okrožnega sodišča v Rudolfovem.)¹⁾

Okrajno sodišče v Rudolfovem je v nespornem postop-
panju s sklepom z dne 15. aprila 1909, o. št. P. 12/9/2 na pod-

¹⁾ Enaka odločba od 15. jul. 1902. št. 10.050, Ger. Zeitung 1903/82,
nasprotna pa od 3. dec. 1901, št. 16.387, Ger. Zeitung 1902/187.

lagi določil §-ov 166, 167 o. d. z. in §-a 19 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. naložilo Janezu M., očetu dne 21. januarja 1909 izven zakona rojene Neže R., plačilo mesečne alimentacije po 15 K. Proti temu sklepu se je nezakonski oče pritožil po vsem obsegu. Navajal je, da je prvi sodnik napačno tolmačil § 19 zgoraj cit. ces. pat., ker ta zakon nikjer ne določuje, da bi smel nesporni sodnik reševati sporne stvari. Odločitev v izpodbijanem sklepu pa je bila odvisna od spornih okoliščin. Rekurent sploh ni bil voljan za otroka plačevati, ker so se z otrokovo materjo tudi drugi moški spolno družili in je le zaradi miru rekel nespornemu sodniku, da je pripravljen enkrat za vselej plačati 600 K ali pa mesečne zneske k večjemu po 4 K. Njegovo posestvo je vredno največ 8000 K, a je obremenjeno s 6000 K dolga. Tudi mora za roditelje skrbeti, ki so že stari. Sam pa je za delo nesposoben, ker ima revmatizem v sklepkih in si ne more ničesar zaslužiti. —

Rekurzno sodišče v Rudolfovem je s sklepom 12. maja 1909, št. 43/9/2 rekurzu le deloma ugodilo z utemeljitvijo:

Rekurent je sam pripoznal nespornemu sodniku očetovstvo, kajti pripoznal je, da se je s predlagateljčino materjo v kritičnem času združil, ter protidokaza, da otrok ne more biti njegov, ni niti ponudil, še manj pa izvel. Tudi je priznal, da je dolžan plačevati alimentacije, ker je nek znesek ponudil, kar sam navaja tudi še v rekurzu.

Radi tega so brez pomena njegove navedbe v rekurzu, da so se tudi drugi moški z otrokovo materjo družili, ter da je le zato ponudil nek znesek, da bi imel mir.

Tudi svoje imovinske in osebne razmere je rekurent prvemu sodniku sam napovedal in priznal take, kakršne je nesporni sodnik za podlago vzel svoji odločitvi. Če sedaj v rekurzu svoj položaj slika v najslabši luči in spreminja svoje lastne navedbe in pripoznanja, in če naglašava svoj revmatizem, ki ga baje ovira pri delu, tako da si ne more sam ničesar zaslužiti, je to vse v nasprotju njegovim lastnim navedbam, ter preklic njegovih prejšnjih navedb, česar ni smatrati za novote v zmislu §-a 10 cit. pat. in se vsled tega tudi sodišče nanj ne more ozirati.

Prvemu sodniku je tudi sedaj sporno edino le vprašanje o višini alimentacije, vse drugo ni sporno. V zmislu §-a 2 odst. 7 zgoraj cit. ces. patenta »a contrario« pa je varstveno oblastvo

upravičeno odločevati tedaj v nespornem postopanju, če odločitev ne zavisi od razmotravanja spornih vprašanj, ali pa od okolištinj katere je moči ugotoviti le v pravilnem dokaznem postopanju.

V danem primeru pa so vse okoliščine, katere so odločilne, da se rekurentu naloži plačevanje alimentacije, nesporne, namreč očetovstvo in dolžnost plačevanja alimentacije, zato je ni dvoma, da varstveno oblastvo samo lahko določi višino te alimentacije v nespornem postopanju.

Ni namreč neobhodno potrebno, da bi se višina alimentacije, če je sporna, morala določiti le s spornim potom. V zmislu §-a 166 o. d. z. je določiti alimentacijo primerno premoženju nezakonskega očeta, njeno višino pa določi sodišče samo po lastnem preudarku.

Če je torej varstveno sodišče na podlagi podatkov o imovinskih in osebnih razmerah nezakonskega očeta, katere je sam navedel, oziroma tozadevnim navedbam strank pritrdil, določilo v izvenspornem postopanju višino alimentacije, bilo je to v toliko bolj upravičeno, ker bi jo tako v nespornem, kakor tudi v spornem postopanju moralo določiti po svojem lastnem preudarku, za nesporno postopanje pa je upravičeno v zmislu §-a 2 odst. 7 cit. pat.

Nesporni sodnik je bil torej povsem upravičen alimentacijo določiti.

Mesečni znesek 15 K pa, katerega je določil nesporni sodnik, zdi se rekurzivnemu sodišču previsok. Kajti če se ozira na imovinske razmere nezakonskega očeta, ki so služile za podlago nespornemu sodniku, tedaj se vidi, da ima čistega imetja le okoli 4000 K. A četudi je še mlad in je dolžan, ker je zmožen, da si z delom kaj zasluži ter skrbi za svojega nezakonskega otroka, vendar smatra rekurzivno sodišče, da je 15 K mesečnega prispevka tem premoženjskim osebnim rekurentovim razmeram previsok, ter da jim odgovarja že znesek 12 K.

Vsled tega je sodišče rekurzu v tem oziru ugodilo.

Vrhovno sodišče je ugodilo revizijskemu rekurzu nezakonskega očeta, razveljavilo sklepa nižjih sodišč s prednjim postopanjem vred ter zahtevke nez. otroka proti nezakonskemu očetu odkazalo na pravni pot.

Razlogi.

Po §-u 2 ces. pat. od 9. avgusta 1851. dž. z. št. 208 ima sodišče uradoma preiskati vse okoliščine in razmere, ki vplivajo na sodno odločbo. Dočim ob presojanju nesoglasij, odkazanih po §-ih 142. in 178. o. d. z. nespornemu postopanju, odločuje javna korist na rednih odnošajih v rodbini, ni te koristi, ako zahtevajo nezakonski otroci preživitev od očeta. Tu torej ni podlage k uradnemu preiskavanju, temveč velja za preživitne zahtevke nezakonskih otrok proti očetu (§ 166. o. d. z.) splošno pravilo, da je zasebne zahtevke, tudi če je sporna samo njih višina, uveljavljati po rednem pravnem potu. To izhaja tudi posebno iz §-a 49. št. 2. sodn. prav., ki je spore o zakonitih obvezah nezakonskega očeta proti otroku odkazal podsodnosti okrajnih sodišč v spornih stvareh, iz česar izhaja, da varstveno sodišče o teh obveznostih ne more odločevati v nespornem postopanju, proti volji zakonskega očeta, tudi posebno ne o obsegu obveznosti.

Okrajno sodišče je torej ravnalo proti predpisom § 2. št. 7. zgoraj cit. pat., in zato je bilo njegov in pa rekurznega sodišča sklep po §-u 16. cit. pat. razveljaviti kakor nična, predlagateljico pa nakazati na pravni pot.

V.

Književna poročila.

Poljudna pravna knjižnica. Zvezek XIII. in XIV. Knjižica 6. Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih notarskih spisih. Uredil in pojasnil dr. Ed. Volčič. V Ljubljani 1910. Izdalo in založilo društvo »Pravnik«.

Ponatis je to iz VI. zvezka »Pravnikove« zbirke avstrijskih zakonov, ki izide v kratkem in bo obsegal predpise o nespornem postopanju ter tudi notarski red. V tej knjižici so pa le predpisi o notarskih pristojbinah: §-i 171—174 novega notarskega reda, notarska tarifa i. dr. Pridejan je tudi zakon od 25. julija 1871 drž. zak. 79. Ta ponatis kaže, kako bo sploh urejen VI. zvezek »Pravnikove« zbirke. Gosp. dr. Volčič je v tem ponatisu hotel postreči za vsakdanjo prakso, kakor že prej z odvetniško tarifo i. dr.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1909.

— (Kronika društva »Pravnika«.) V odborovi seji dne 28. pr. m. je poročal predsednik dr. Majaron, da se je v imenu društva udeležil na Dunaju 20. pr. m. seje za proslavo stoletnice obč. drž. zakonika. Odbor je potem sklepal o nekaterih tekočih stvareh. V tej seji se je tudi sklenil dogovor z gosp. okr. glavarjem Št. Lapajnetom, da društvo prevzame njegov rokopis za zbirko državnih osnovnih zakonov itd. in ga čim preje izda v VII. zvezku svoje zbirke.

— (Stoletnica obč. drž. zakonika.) Dne 20. pr. m. (glej »Slov. Pravnik« str. 344) se je na Dunaju izvolil stalen odbor, ki hoče poskrbeti za proslavo tega jubileja predvsem s tem, da se priredi slavnosten spis. Izdal je vabila na sodelovanje in obenem program za vsebino slavnostnega spisa. Delo mora iziti dne 1. junija 1911. Sotrudniki naj svoje prispevke priglase odboru do konca februarja 1910, da se dobi pregled o številu in vsebini, o obsegu in jeziku prispevkov. Rokopisi pa morajo biti doposlani najpozneje do konca leta 1910. Vsprejeti se bodo honorirali po 100 K za tiskano polo. Za načelnika odboru je izvoljen dr. Karel pl. Grabmayr, tajni svetnik in podpredsednik drž. sodišča, za namestnika pa dr. Josip baron Schey, dvorni svetnik in vseučiliški profesor na Dunaju.

— (Kazenskopravne posledice obsodbe zaradi prestopka tatvine in goljufije. V priporočilih za mladostne kršitelje §-ov 460, 461, 464 k. z. se predlaga šestokrat, da naj se mimo kazni izpregledajo tudi posledice kazenske obsodbe radi kaznivega dejanja. Pred kratkim je izšla rešitev takega pomilostitvenega predloga v tem zmislu, da se je kazen izpregledala, da pa glede kazenskih posledic ni povoda kaj ukreniti, ker kazenskopravnih posledic ni. To bi se utegnilo tako razlagati, da posledic obsodbe sploh ni. To pa ni tako; ni le takih posledic, koje bi mogle biti predmet pomilostitve sodnim potom. Kazenski zakon namreč sploh ni ustanovil glede prestopkov nikakih kazenskopravnih posledic (§ 268 k. z.). Zmisel novele od 15. novembra 1867 drž. zak. št. 131 pa gre po tem, da naj se nastop kazenskopravnih posledic utesni, torej je krivo tolmačiti, da bi bile tudi za prestopke tatvine ali goljufije kake kazenske pravne posledice. V resnici so sicer posledice, ali ne kazenskopravne (odl. kas. dv. zb. št. 187). Lammach jih je navajal v svojem govoru o priliki debate k noveli h kazenskemu zakoniku v gosposki zbornici dne 24. junija 1909: izguba volilne pravice, nesposobnost biti porotnik, ali postati ljudski učitelj ali pisarniški pomočnik, nemožnost, izposlovati si kreditiranje užitninskega davka, izguba pravice do enoletnega prostovoljstva, itd. Ali vse te posledice se ne dajo uničiti z milostno prošnjo potom sodišč, ampak edino le s prošnjo, vloženo neposredno pri onem uradu, ki odločuje sicer v enakih rečeh administrativno. Dr. M. D.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

P. n.

V pozivu za naročbo v 2. številki tekočega letnika smo izrekli nado, da se „Slovenski Pravniki“ ob povoljnem odzivu naših pravnikov in zanimalcev za list poveča in počne izdajati pogosteje.

Rečeni poziv doslej ni imel zadostnega gmotnega uspeha, upamo pa vendar še, da se sčasoma vsekakor pomnože v to potrebna sredstva tako, da moremo spolniti omenjeno obljubo morda vsaj delno, že po končani petindvajsetletnici listovi početkom l. 1910. V to svrhu smo se tudi odločili, da, kakor drugi pravniški listi, tudi naš list počne l. 1910. priobčevati inserate, tikajoče se pravniškega obrata in stroke.

Naše p. n. denarne zavode, knjigarne, tiskarne, papirnice ter enaka obrtna in industrijalna podjetja in pa gg. tovariše torej vljudno pozivamo, da sebi in našemu kulturnemu delu v korist vsaj do 15. januarja 1910 naroče pri našem upravnistvu (Miklošičeva cesta št. 26) kakovost in količnost name-ranih inseratov, da vidimo, ako moremo list prirediti v to svrhu.

Sprejemali bi navadne in male oglase. Mali oglasi do 5 petitnih dvo-lomnih vrst bi veljali za enkratno objavo 2 K, za vsako nadaljno 1 K, za društvenike polovico manj.

Ceno navadnim inseratom nastavljam o:

za vsako dvolomno petitvrsto ali njen prostor prvič 25 h, potem vselej 20 h ($\frac{1}{4}$ strani prvič 8 K 25 h), ali dokler izhaja list samo enkrat na mesec, za vse leto: cela stran 200 K, polovica strani 120 K, četrt strani 70 K. Velikost strani je razvidna v listu, oziroma v tem posebej poslanem vabilu.

V Ljubljani, dne 20. novembra 1909.

Odbor društva „Pravnik“.

P. n.

Početkom leta 1910. izide VI. zvezek Pravnikove zbirke avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku, ki bo obsegal notarski red, predpise o ne-spornem postopanju (varstvene in zapuščinske stvari) ter o sodnih depozitih. Pridejani bodo ukazi in razpisi k navedenim predpisom ter odločbe naj-višjega sodišča do zadnjega časa, obširna slovenska in hrvatska stvarna kazala po abecednem redu store knjigo porabnejo vsakomur; v tvarini bo tudi navodilo občinskim predstojnikom za izročena jim sodna opravila. Vsa knjiga bo obsegala preko 30 tiskanih pol ter bo imela v platno vezana tržno ceno 6 K.

Dosedanje izkušnje pri razpečavanju naših knjig nas silijo, da zaradi mnogih stroškov damo izgotoviti le manjše število odtisov, večje pa le, ako se vsaj do 15. januarja 1910 oglašé predplačniki. Predplačnikom se knjiga da po nižani ceni, tako da plačajo z odposlatveno poštnino vred samo 5 K 26 h. Ako obenem s to knjigo naroče druge, na zadnji strani „Prav-nikovega“ ovitka našete knjige naše izdaje, jim ne bo plačevati še posebne poštnine; tudi lahko istodobno pošljejo društveno članarino, oziroma na-ročnino na „Slovenski Pravniki“. Blagovolite torej s poštno nakaznico ali s položnim listom poštno hranilnice do 15. januarja 1910 vposlati dotične zneske ter eventualno ondi napisati, v katero svrhu jih pošiljate.

V Ljubljani, meseca decembra 1909.

Društvo „Pravnik“.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, nad 900 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1·20.

Odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1·80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —·80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —·80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3·20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3·20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnici K —·60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —·40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —·80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —·80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —·20.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3·60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —·40.

Tabela o zemljišničkoj biljevini, à K —·80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909, à K —·08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5·60.

Kazenskopravdni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znakah.